

OECD SMERNICE ZA MULTINACIONALNE KOMPANIJE

Vodič za sindikate

Mart 2007.

Schweizerisches Arbeiterhilfswerk **SAH**
Œuvre suisse d'entraide ouvrière **OSEO**
Soccorso operaio svizzero **SOS**

www.sgb.ch | www.uss.ch
Schweizerischer Gewerkschaftsbund
Union syndicale suisse
Unione sindacale svizzera

Sadržaj

Uvod	3
Sinteza	6
Poglavlje I	7
Prezentacija <i>Smernica</i>	7
Poglavlje II	8
Najnovija revizija <i>Smernica</i>	8
Poglavlje III	10
Procedure za sprovođenje <i>Smernica</i>	10
Nacionalne kancelarije za kontakt (NKK).....	10
Rešavanje problema	11
Uloga Odbora za investicije pri OECD	13
Poglavlje IV	14
Procedura koja se primenjuje u slučaju da neka kompanija na poštuje <i>Smernice</i>	14
Poglavlje V	17
<i>Smernice</i> i drugi instrumenti i mere.....	17
Okvirni sporazumi i kapital radnika	18
Unilateralni kodeks ponašanja	18
Uslovljenost.....	19
Aneks I	22
Smernice OECD namenjene multinacionalnim kompanijama.....	22
Predgovor	22
I Koncepti i principi	24
II Opšte mere	25
III Objavljivanje informacija.....	26
IV Zapošljavanje i industrijski odnosi.....	27
V Životna sredina.....	28
VI Borba protiv mita i korupcije.....	29
VII Zaštita interesa potrošača.....	30
VIII Nauka i tehnika	31
IX Konkurencija.....	31
X Porezi	32
Aneks II	33
Rečnik	33
Aneks III	37
Adrese sindikata i OECD	37
Aneks IV	40
Spisak Nacionalnih kancelarija za kontakt (NKK) (22. januar 2007.).....	40

Uvod

Švajcarska organizacija za pomoć svetu rada (OSEO) i Švajcarska konfederacija sindikata (USS), zajedno sa Švajcarskom agencijom za razvoj i saradnju (DDC) od 2005. godine podržavaju projekat unapredjenja socijalnog dijaloga u Republici Srbiji. U tom smislu ćemo se ovde baviti *Smernicama Evropske organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) za multinacionalne kompanije*, u daljem tekstu « *Smernice* », a ova publikacija će poslužiti za širenje saznanja o njima. *Smernice* su prvi put objavljene 1976. godine, a 2000. su revidirane od kada je unapredjeno i njihovo sprovođenje.

Smernice su svetskog dometa, s obzirom da ih je do danas priznalo 39. vlada¹. Od suštinskog značaja za preduzeća, *Smernice* su se nametnule kao referentni tekst preporučenih standarda ponašanja poslovnih rukovodilaca u oblastima kao što su ljudska prava, socijalni odnosi, objavljivanje informacija, borba protiv mita i korupcije, porezi i očuvanje životne sredine. Njihov cilj je da podstiču pozitivan doprinos multinacionalnih kompanija razvoju privrede, životne sredine i društva u zemlji domaćinu. Vlada svake zemlje potpisnice *Smernica* dužna je da osnuje *Nacionalnu kancelariju za kontakt (NKK)* zaduženu za njihovo promovisanje i rešavanje eventualnih problema proisteklih iz njihove primene.

Sve veće jačanje multinacionalnih kompanija glavna je karakteristika globalizacije, koja se može meriti rastom direktnih stranih investicija (DSI), čija vrednost je 2000. godine iznosila 20% bruto domaćeg proizvoda (BDP) u svetu, dok je 1980. godine bila samo 6,1%. To utrostručavanje ukazuje na mnogo veću dinamiku njenog razvoja od dinamike međunarodne trgovine koja je za isti period porasla sa 41% na 46% BDP. 100 najvećih svetskih entiteta, 2002. godine, bili su 71 država i 29 multinacionalnih kompanija, od kojih je prva bila Exxon Mobil, na 45. mestu, ispred Pakistana sa svojih 138 miliona stanovnika!

Uloga multinacionalnih kompanija u svetskoj privredi sve je veća i veća. Nekih 61 000 kompanija majki, koje poseduju više od 900 000 firmi u inostranstvu, zapošljavaju ukupno 54 miliona radnica i radnika na celoj planeti². Prema UN Konferenciji o trgovini i razvoju (UNCTAD), tokovi direktnih stranih investicija su u 2006. još više povećani i dostižu 1 230 milijardi dolara, što je u odnosu na 2005. povećanje od 34%.

Prelazak na demokratiju i tzv. tržišnu ekonomiju zemalja u «tranziciji» ne može se analizirati, a da se ne uzme u obzir i pojavljivanje multinacionalnih kompanija na njihovoj teritoriji. Direktno strane investicije (DSI) se smatraju glavnim

---

¹ 30 zemalja članica OECD: Australija, Austrija, Belgija, Češka Republika, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Island, Irska, Italija, Japan, Kanada, Koreja, Luksemburg, Madjarska, Meksiko, Nemačka, Norveška, Novi-Zeland, Poljska, Portugalija, Republika Slovačka, SAD, Španija, Švedska, Švajcarska, Turska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Još 9 zemalja je dobrovoljno pristupilo *Smernicama*: Argentina, Brazil, Čile, Estonija, Izrael, Letonija, Litvanija, Rumunija i Slovenija.

² UN konferencija o trgovini i razvoju UNCTAD, Svetski izveštaj o investicijama 2004', Ženeva i Njujork, UN, 2004.

pokazateljima integracije zemalja srednje i istočne Evrope u tzv. procese globalizacije (40 milijardi dolara u 2005.). U Srbiji su DSI beležile odredjen napredak nekoliko poslednjih godina da bi dostigle rekordni nivo u 2006. godini:

2001. g. :	150 miliona dolara	2004. g. :	970 miliona dolara
2002. g. :	475 miliona dolara	2005. g. :	1'080 miliona dolara
2003. g. :	1'360 miliona dolara	2006. g. :	5'600 miliona dolara

Sektori koji su najviše doprineli toj pojavi, koja je i osnov velikog porasta izvoza iz Srbije, su bankarski sektor, sektori napitaka, duvana, energije, mobilne telefonije, industrije i velike distribucije.

Iako su multinacionalne kompanije najvećim delom modernizovale preduzeća zemalja u tranziciji, uvele inovativne metode upravljanja ljudskim resursima i dale primer društveno odgovornog prestrukturiranja, bilo je i takvih čije je ponašanje diskutabilno, posebno u pogledu standarda Medjunarodne organizacije rada (MOR). Iz tog razloga su sindikati uvek budno pratili razvoj profesionalnih odnosa u okviru multinacionalnih preduzeća i pomagali u promovisanju «dobrih praksi», ne oklevajući da obelodane zloupotrebe.

Od suštinskog značaja je pominjanje univerzalnosti i nedeljivosti osnovnih sindikalnih prava tj. : prava na osnivanje sindikata ili učlanjenje u sindikat, pravo na kolektivne pregovore i pravo na štrajk kako ih je definisala MOR. Ta sindikalna prava zasnivaju se na Konvenciji Br 87 o sindikalnoj slobodi i Konvenciji br 98 o pravu na kolektivne pregovore. Deo su Deklaracije osnovnih prava radnika koju je MOR usvojila 1998. godine sa Konvencijama br 29 i 105 o ukidanju prinudnog rada, Konvencijama 100 i 101 o prevenciji diskriminacija u zapošljavanju i jednakosti tretmana za rad jednake vrednosti i Konvencijama 138 i 182 o radu dece.

Iako zakonski nisu obavezujuće³, *Smernice* ipak nisu fakultativne. One su osnov za delovanje pošto se steknu specifične okolnosti, nezavisno od mesta aktivnosti multinacionalne kompanije, uključujući i u zemljama koje nisu potpisnice *Smernica*. *OECDov Odbor za investicije* nadzire način na koji vlade sprovode *Smernice* i pomaže im u njihovom tumačenju. *Savetodavni odbor sindikata pri OECDu* (TUAC), kao i njegov *Savetodavni odbor za biznis i industriju pri OECD* (BIAC) mogu se direktno obratiti *OECDovom Odboru za investicije* (CI) u vezi sa primenom *Smernica*. Taj odbor će reagovati u slučaju sumnje da neka

---

³ Poput Tripartitne deklaracije o multinacionalnim preduzećima i socijalnoj politici MOR 1977. godine usvaja u okviru Medjunarodne konferencije rada, jedan instrument koji nalaže dokumentaciju i finu ekspertizu, čime se uslošnjava prihvatljivost tužbi do te mere da na njoj bazi MORu nije bio podnet ni jedan slučaj tokom devedesetih godina (samo nekoliko slučajeva u osamdesetim).

nacionalna kancelarija za kontakt ne izvršava svoje obaveze ili loše tumači *Smernice*. U tom slučaju daje njihova objašnjenja.

Kao konkretan izraz međunarodne solidarnosti, objavljivanje *Vodiča za primenu Smernica* na srpskom jeziku zahvaljujući TUAC⁴ treba da doprinese da direktne strane investicije budu praćene iskrenim i konstruktivnim socijalnim dijalogom koji će obezbediti Srbiji harmoničan razvoj, zalogu socijalne pravde, mira, sobode i napretka.

Žan-Klod Prens
Centralni sekretarijat Švajcarske konfederacije sindikata

---

⁴ Švajcarska konfederacija sindikata zahvaljuje TUACu na ljubaznom odobrenju za korišćenje ovog dokumenta.

Sinteza

Namera ovog *Vodiča* je da pomogne sindikatima iz bilo kog dela sveta u korišćenju najnovije verzije *OECD Smernica* za multinacionalne kompanije u cilju odbrane i zaštite prava radnika.

Sve zainteresovane strane (vlada, sindikalne organizacije, preduzeća i neke NVO) su posle dugih i ponekad teških diskusija vođenih u OECD dale saglasnost na tekst *Smernica*.

Neki od postignutih rezultata ne odgovaraju u potpunosti težnjama sindikata. Međutim TUAC je uveren da je ostvaren značajan pomak, posebno ako se *Smernice* sagledaju iz ugla prethodnih etapa debate.

S toga molimo sindikate da primenjuju ovaj novi instrument u što je moguće većoj meri kako bi ukazali javnim vlastima i kompanijama na veliku odlučnost sindikalnog pokreta u borbi za veće poštovanje prava radnika.

Smernice mogu poslužiti i kod sindikalnih kampanja u koje su uključene najveće svetske kompanije u vezi sa pitanjima ljudskih prava, lanca snabdevanja, životne sredine, objavljivanja informacija i borbe protiv korupcije.

Takodje, mogu dati koristan doprinos rešavanju specifičnih problema i stvaranju pogodne klime za uspostavljanje socijalnog dijaloga i terena za dogovor sa preduzećima.

Poboljšane procedure primene koje su potpisnice usvojile mogu se iskoristiti za uticanje na kompanije da poštuju odredbe *Smernica*, a naročito onih koje se odnose na zaštitu prava radnika.

Ostale bitne revizije *Smernica* odnose se na njihovu globalnu primenljivost, objedinjavanje svih fundamentalnih standarda rada i podsticanje dobavljača i podizvodjača da primenjuju *Smernice*.

Potrebno je, međutim, primetiti da instrumenti kao što su *Smernice* samo dopunjuju, ali ne zamenjuju obavezujuće pravne okvire kojima se uređuje rad preduzeća i svetska tržišta na uopšteniji načina na nacionalnom i internacionalnom nivou.

Ovaj *Vodič* je prvenstveno namenjen nacionalnim centralama zemalja članica i zemalja nečlanica OECD, Medjunarodnim federacijama sindikata i njihovim članicama. Takodje mogu poslužiti nevladinim organizacijama koje nameravaju da sprovode zajedničke kampanje sa sindikatima u ovim oblastima.

Poglavlje I

Prezentacija *Smernica*

Smernice su preporuke u vezi sa dobrim ponašanjem kompanija, i obraćaju se uglavnom kompanijama sa aktivnostima u zemljama potpisnicama. Medju ovim poslednjim nalazi se i 30 zemalja članica OECD i 9 drugih zemalja koje su im dobrovoljno pristupile (Argentina, Brazil, Čile, Estonija, Izrael, Letonija, Litvanija, Rumunija i Slovenija). *Smernice* se primenjuju i na medjunarodno poslovanje kompanije čije se sedište nalazi u nekoj od zemalja članica. (videti str. 33)

Vlade koje žele da im pristupe treba da preuzmu odgovornost tako što će osnovati jednu NKK koja će efikasno funkcionisati (videti u Poglavlju III) i tako što će konstruktivno saradivati sa sindikatima. TUAC poziva sindikate, da, ukoliko su u mogućnosti, zahtevaju od vlada koje ispunjavanju pomenute uslove da pristupe *Smernicama*.

Poglavlja *Smernica* obuhvataju sledeće tačke: predgovor, koncepti i principi, opšte mere, objavljivanje informacija, zapošljavanje i industrijski odnosi, životna sredina, borba protiv mita i korupcije, zaštita interesa potrošača, nauka i tehnologija, konkurencija i porezi.

Iako nemaju obavezujuću snagu, *Smernice* nisu fakultativne za kompanije i one nemaju pravo da prave razliku izmedju odredaba *Smernica* niti da im daju sopstvena tumačenja.

Njihova primena ne podleže saglasnosti kompanija. To su jedina kompletna pravila sa multilateralnom saglasnošću koja su sačinjena kroz pregovore sa vladama i kroz koje vlade preuzimaju obavezu da će doprineti rešavanju problema u kompanijama.

Ova pravila odslikavaju usaglašena mišljenja najvažnijih vlada u vezi sa onim što smatraju dobrim ponašanjem kompanija, a kompanije treba da im se podvrgnu u okviru svojih aktivnosti širom sveta.

I kao najvažnije, *Smernice*, se oslanjaju na poboljšanu proceduru primene koja predvidja da krajnju odgovornost za njihovu primenu snose vlade. U tome se ogleda suštinska razlika izmedju *Smernica* i recimo unilateralnih kodeksa ponašanja kompanija. Iz tog razloga, *Smernice* predstavljaju nešto više od obične aktivnosti odnosa sa javnim mnjenjem.

Smernice čine sastavni deo Deklaracije OECD o medjunarodnim investicijama i multinacionalnim kompanijama koja predlaže širi skup odredaba o investicijama, uzimajući u obzir i nacionalni tretman kompanija pod stranom kontrolom, mere za izbegavanje ili smanjenje na minimum nametaja kontradiktornih obaveza kompanijama, i transparentnost u oblasti zvaničnih podsticaja i prepreka.

Poglavlje II

Najnovija revizija *Smernica*

Smernice su prvi put usvojene 1976. godine kao odgovor na zabrinutost javnog mnjenja zbog preteranog jačanja multinacionalnih kompanija. Ponašanje nekih multinacionalnih kompanija osnovanih u zemljama OECD, u zemljama u razvoju, npr. umešanost nekih kompanija iz SAD u državni udar u Čileu, veoma je zabrinjavajuće. Kao odgovor na takvu zabrinutost, vlade su započele pregovore u okviru UN i vezi sa onim što je trebalo da bude *Obavezujući kodeks ponašanja* za Transnacionalne kompanije.

Za to vreme je MOR poveo pregovore oko dela kodeksa koji se odnosi na rad i radnike. Kao rezultat političkih zbivanja *Obavezujući kodeks UN* je zamrznut tokom osamdesetih, međjutim, Deklaracija tripartitnih principa MOR o multinacionalnim kompanijama i socijalnoj politici, u vezi za pitanjima zapošljavanja, obuke, uslovima rada i profesionalnim odnosima, koja je odobrena 1977. godine, je opstala kao zakonski neobavezujući instrument.

Istovremeno je OECD vodio pregovore i 1976. odobrio *Smernice* za multinacionalne kompanije. Instrumenti OECD i MOR su paralelni i medjusobno su kompatibilni i komplementarni. Tripartitna deklaracija sadrži detaljnije preporuke o pitanjima koja se odnose na rad i radnike dok *Smernice* pokrivaju širu lepezu aktivnosti kompanija.

Ako ih sagledavamo iz ugla dometa i koristi za sindikate, možemo razlikovati tri odvojene faze *Smernica*. Početnu fazu koju možemo opisati i kao « aktivnu » koja je trajala od početka do sredine osamdesetih godina. Tokom tog perioda sindikati su često uz aktivnu podršku vlada pokretali određeni broj značajnih slučajeva iz domena *Smernica* uglavnom u vezi sa neprihvatljivim ponašanjem kompanija. Više vlada je preduzelo unilateralne mere. Ishod dobrog broja tih slučajeva pokazao se korisnim za sindikate. Od poznatih primera možemo navesti slučaj Elektroluxovog antisindikalnog ponašanja u jednoj od njegovih američkih filijala, koji je razrešila Švedska nacionalna kancelarija za kontakt. Brojni pokrenuti slučajevi pokazali su da multinacionalne kompanije i njihove filijale moraju usvojiti pozitivan stav prema sindikatima.

Druga faza, koja je počela sredinom osamdesetih i trajala skoro do kraja devedesetih mogla bi se nazvati «fazom zamrzavanja». Osim što je, po obavljenom procesu preispitavanja, uneto jedno poglavlje o životnoj sredini, skoro bez značaja, može se reći da su *Smernice* postale prevaziđene.

Samo šačica sindikalnih i vladinih organizacija i aktivnih vlada su istrajale. Vlade su bile sklonije da privileguju mere kojima su privlačile i otimale investicije nego

da se bave pitanjima poboljšanja ponašanja kompanija. Saznanje o postojanju *Smernica* nikada nije kompanijama predstavljalo bitan prioritet i jedan deo poslovnog miljea je bio oduševljen trenutnim stanjem.

Tokom devedesetih godina, javno mnjenje je bilo više senzibilisano na korišćenje dečije radne snage i ostale zloupotrebe proistekle iz preseljenja proizvodnje i razvoja lanaca snabdevanja. Odredjene kompanije su stekle žalosnu reputaciju zbog svoje negativne prakse u domenima korišćenja radne snage, ljudskih prava i životne sredine. Ponašanje kompanija je ponovo došlo na dnevni red iako sindikati nikada nisu ni prestajali da se bave tim pitanjima. U okviru OECD *Smernice* su ponovo zaživele, tj. ušle u svoju treću fazu, najviše kao reakcija na napade usmerene na tu organizaciju i odgovarajući gubitak kredibiliteta vlada koje su usaglašavale Multilateralni sporazum o investiranju (AMI) koji je propao.

Osetivši potrebu da delimično kompenzuje taj gubitak kredibiliteta, OECD je 1998. godine započeo reviziju *Smernica*. U junu 2000. godine, 30 vlada članica OECD zajedno sa Argentinom, Brazilom i Čileom, usvojile su novi skup *Smernica* kao i poboljšane procedure njihove primene.

U novom tekstu jasno je navedeno da *Smernice* treba da se primenjuju na kompanije bez obzira na mesto njihovih aktivnosti, uključujući i u zemljama čije vlade nisu potpisnice *Smernica*.

Primena smernica je po prvi put postala moguća i za slučajeve zloupotrebe lanaca snabdevanja. Uzeta su u obzir i ljudska prava kao i drugi fundamentalni standardi rada koji su pridodati sindikalnim pravima (sada su uzeti u obzir i svi fundamentalni standardi rada: sloboda udruživanja i kolektivnog pregovaranja, ukidanja rada dece i prinudnog rada i eliminacija diskriminacije u oblasti zapošljavanja).

Revizije poglavlja koja se odnose na objavljivanje informacija, mito i korupciju i životnu sredinu takodje su doprinele poboljšanju. Poboljšanje procedure sprovođenja je najznačajniji elemenat. Nove proceduralne mere namenjene NKK zaista čine da vlade budu odgovorne na nacionalnom nivou za poštovanje *Smernica* od strane kompanija koje su u njihovom resoru. Uloga OECD u kontroli funkcionisanja NKK takodje je osnažena.

Veliko deo vlada ozbiljno shvata svoju odgovornost za sprovođenje i promovisanje revidiranih *Smernica*. Brojne NKK, koje su pre bile neaktivne ili nisu postojale, ponovo su aktivirane. U odredjenim zemljama, primećuju se napori usmereni na rešavanje pokrenutih slučajeva.

Pored uloge vlada koja je od najvećeg značaja u vršenju pritiska na kompanije radi poštovanja *Smernica*, korisna su i druga sredstva. Značajna je uloga medija. Svetske kompanije su osetljive na negativan publicitet kojim se može diskreditovati njihovo ime ili marka iznošenjem tvrdnji o eksploataciji radne snage

– naročito od strane njihovih dobavljača – ili optužbi za korupciju ili zagađenje životne sredine. Ta vrsta kampanje efikasna je za navodjenje kompanija da poštuju *Smernice*. Nasuprot tome, takodje je istina da dobra praksa može poboljšati imidž kompanije.

Poglavlje III

Procedure za sprovođenje *Smernica*

OECD je usaglasio i specijalna *Uputstva* za procedure kojima propisuje obaveze zemalja potpisnica *Smernica* i na taj način definisao procedure kojih treba da se pridržavaju Vlade u slučaju nepoštovanja *Smernica*. Na primer ako je došlo do povrede prava radnika ili bilo kog drugog nepoštovanja *Smernica*, sindikati mogu da pokrenu sporno pitanje preko NKK. Njihova uloga se sastoji, izmedju ostalog, u pomaganju strankama, kao što su radnici ili preduzeća, da reše neki specifičan problem.

Nacionalne kancelarije za kontakt (NKK)

Vlade potpisnice *Smernica* moraju osnovati NKK u okviru sopstvenih administracija. NKK su zadužene za promotivne aktivnosti, obradu zahteva za informacijama i doprinošenje rešavanju problema koji bi se mogli javiti.

NKK mogu biti organizovane na različite načine. Mogu zavisiti od jednog javnog tela ili od više njih (u tom slučaju su u nadležnosti više ministarstava). Neke NKK su tripartitne (vlada, radnici i preduzeća), ali u tom slučaju vlada interveniše samo u krajnjem slučaju.

U svim varijantama, predstavnici radnika, kompanija i ostalih zainteresovanih strana (NVO) moraju biti informisani o postojanju NKK. Njen zadatak je i da uspostavlja i održava kontakte sa tim grupama. U nekoliko zemalja NVO su zvanični deo NKK dok je u drugima njihovo učešće neformalnije.

U odredjenim slučajevima NVO su pozvane da učestvuju u funkciji pitanja koja su na dnevnom redu. Na primer kada se razmatraju pitanja životne sredine pozivaju se NVO koje se bave tom problematikom.

Uputstva za procedure jasno navode da bi NKK trebalo da funkcionišu u skladu sa „suštinskim kriterijumima vidljivosti, dostupnosti, transparentnosti i odgovornosti“ Da bi to postigla NKK mora, izmedju ostalog, biti aktivna na poslovima:

- promovisanja *Smernica* i obezbediti njihov prevod na različite jezike,

- upoznavanja javnosti za *Smernicama* i staviti ih na raspolaganje učesnicima seminara i sastanaka, kao i odgovarati na pitanja svih zainteresovanih uključujući i sindikate, i
- davanja informacija o *Smernicama* investitorima koji su pokazali želju da investiraju u tu ili drugu zemlju kao i potencijalnim investitorima.

U cilju jačanja odgovornosti NKK preporučuje se uključivanje nacionalnih parlamenata. Osim toga, NKK treba da podnosi izveštaj o radu Odboru za investicije pri OECD i da učestvuje na godišnjim sastancima Nacionalnih kancelarija za kontakt na kojima će rezmenjivati iskustva.

Rešavanje problema

Kada se proceni da je neka kompanija povredila *Smernice*, sindikat ili neka druga zainteresovana strana mogu pokrenuti odgovarajuće pitanje pred NKK (u tom slučaju OECD se poziva na „specifičnu okolnost“), a zadatak NKK je da pokuša da reši problem. Na raspolaganju su joj različite opcije medju kojima su i platforma diskusije koja će okupiti sve zainteresovane strane, mirenje ili medijacija. U momentu izbora postupka, NKK će:

- obaviti prvu procenu radi donošenja odluke da li pomenuto pitanje nalaže „dublju procenu“. Zatim će odgovoriti strani koja je pokrenula pitanje. Ako NKK odluči da pitanje ne nalaže dublju procenu treba da obrazloži takvu odluku.

OECD u svojim komentarima daje uputstva u vezi sa tumačenjem izraza „nalaže dublju procenu“. U tom slučaju NKK mora da utvrdi da li je pitanje pokrenuto bona fide i da li ima veze sa *Smernicama*.

U tom slučaju NKK će voditi računa izmedju ostalog o identitetu zainteresovane strane o njenim interesima u postupku, o relevantnosti pitanja i elementima argumentacije, kao i o načinu na koji su slična pitanja tretirana u tom momentu ili prethodno na nacionalnom ili internacionalnom nivou.

Ništa ne sprečava sindikat da pokrene i neko pitanje koje se već razmatra. Na primer centrale francuskih sindikata CFDT, CGT-FO i UNSA su pokrenule pitanje zatvaranja francuskih radnji Marks and Spencer's pri svojoj NKK, u proleće 2001. godine, i pored toga što je taj postupak već bio pokrenut na francuskim sudovima.

Medjutim, u slučaju poteškoća, sindikat treba da preispita pitanje sa Sekretarijatom Savetodavnog odbora sindikata pri OECD (TUAC).

- Kada primi slučaj, NKK treba da pomogne stranama da razreše problem. U tu svrhu će:

- a) Tražiti mišljenje nadležnih organa vlasti, sindikata, kompanija, NVO i eksperata;
  - b) Konsultovati NKK druge zainteresovane zemlje ili zemalja;
  - c) Tražiti mišljenje Odbora za investicije pri OECD u slučaju da nije sigurna u pogledu tumačenja *Smernica*;
  - d) Predložiti mirenje ili medijaciju kao pomoć pri rešavanju odnosnih pitanja.
- Kada je iscrpela jedno ili sva pomenuta sredstva, a da zainteresovane strane nisu postigle dogovor o načinu rešavanja problema, NKK bi trebalo da objavi saopštenje za javnost u vezi sa tretiranim pitanjem.

NKK bi prema slučaju trebalo da da preporuke stranama o primeni *Smernica* u konkretnom slučaju. Dakle, NKK može obavestiti kompaniju da su njeni postupci protivni *Smernicama*.

Iako *Smernice* nemaju zakonsku snagu, sama činjenica da su zaključci NKK javni može da prouzrokuje određene posledice i da utiče na ponašanje kompanije.

- Usaglašen je određeni okvir u smislu uputstava za pomenute aktivnosti. U *Uputstvima za proceduru* navodi se da svaka NKK mora maksimalno nastojati da obavlja svoju delatnost u skladu sa principom transparentnosti, iako će ponekad biti potrebno da sačuva poverljivost.

NKK bi trebalo da sačuva tajnost podataka osetljivih za kompaniju i određenih informacija kao što je identitet zainteresovanih lica. To može biti korisno sindikatima u slučajevima kada se, naročito u zemljama koje nisu članice OECD, radnici ili sindikati često nalaze u fizičkoj opasnosti.

Takodje, tokom „procedure“ činjenice i argumenti u vezi sa pitanjem pokrenutim pred NKK ostaju poverljivi. Međutim, same strane mogu javno izraziti svoje stavove o razvoju postupka.

Kada se zainteresovane strane ne slože oko rešenja problema o kome je reč, slobodne su da se javno izraze po tom pitanju ali su dužne da sačuvaju poverljivost podataka koje je iznela i mišljenja koja je izrazila druga strana tokom procedure, izuzev ako se ta strana saglasila da se obelodane.

Najzad, NKK treba da objavi rezultate procedure. Ako ustanovi da je, u određenim okolnostima, bolje da ih ne objavi, NKK može da ih zadrži u tajnosti.

- Ako problem nastane u nekoj zemlji koja nije potpisnica *Smernica*, NKK bi trebalo da u najvećoj mogućoj meri primeni sledeću proceduru:

Prepoznajući mogućnost praktičnih problema rešavanja pitanja pokrenutih u zemljama koje nisu potpisnice *Smernica*, u *Uputstva* za proceduru predviđaju razmatranje tih pitanja na godišnjim sastancima NKK. Na osnovu veza koje su Medjunarodne federacije sindikata uspostavile sa članicama zemalja koje nisu potpisnice *Smernica*, dobrog poznavanja problema na terenu i veza sa ostatkom medjunarodnih sindikalnih pokreta, imaju izuzetno značajnu ulogu u podnošenju i razmatranju slučajeva.

- NKK održavaju godišnje sastanke radi razmatranja pitanja u vezi sa *Smernicama*. Pre tih sastanaka, moraju pripremiti izveštaj o radu koji će se odnositi na pokrenuta pitanja. U svrhu objektivnosti pri razmatranju, Savetodavni odbor sindikata pri OECD će prikupiti mišljenja sindikata o njihovom iskustvu sa *Smernicama* i saopštavaće ih na godišnjim sastancima.

Uloga Odbora za investicije pri OECD

Odbor za investicije pri OECD je telo sastavljeno od predstavnika vlada, zaduženo za *Smernice*. Održava redovne sastanke u Parizu i redovne konsultacije sa Savetodavnim odborom sindikata pri OECD i Savetodavnim odborom za biznis i industriju pri OECD kao i sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, u vezi sa pitanjima koja se odnose na *Smernice* i probleme medjunarodnih investicija. Pored toga pri Odboru za investicije pri OECD obrazovana je radna grupa za Deklaraciju OECD koja se bavi pitanjima koja su u direktnijoj vezi sa *Smernicama*.

Uputstva za procedure važe kako za Odbor za investicije pri OECD tako i za NKK. Sindikati bi trebalo da ga koriste kao oslonac kada se stvari pogoršaju na nacionalnom nivou ili kao instancu za preispitavanje tačaka koje nalažu reakciju vlade koja prevazilazi okvire NKK.

Kao primer za takvu reakciju možemo navesti zahtev koji je u junu 2001. godine uložio Savetodavni odbor sindikata pri OECD kojim traži da Odbor za investicije pri OECD da pregled uticaja *Smernica* na multinacionalne kompanije aktivne u Burmi gde je raširena praksa prinudnog rada i gde takvu praksu dozvoljava i koristi i režim.

Odbor za investicije pri OECD će preispitati zahteve za pomoć koje mu upućuju NKK u vezi sa načinom dobrog obavljanja njihovih aktivnosti i posebno u vezi sa specifičnim slučajevima. Izmedju ostalog pomoći će im u tumačenju *Smernica* u slučaju problema. Savetodavni odbor sindikata pri OECD kao i Savetodavni odbor za biznis i industriju pri OECD ili neka zemlja potpisnica *Smernica*, takodje imaju pravo da podnesu neki slučaj Odboru za investicije pri OECD kada ocene da neka NKK nije zadovoljila svoje „proceduralne“ obaveze u nekom specifičnom slučaju.

Odbor za investicije pri OECD takodje može razjasniti značenje *Smernica* kada Savetodavni odbor sindikata pri OECD kao i Savetodavni odbor za biznis i industriju pri OECD ili neka zemlja potpisnica *Smernica* ocene da ih neka NKK nije pravilno protumačila u odredjenom slučaju. Kada da tumačenje, Odbor za investicije pri OECD ne navodi naziv kompanije (mada je u praksi identitet kompanije poznat).

Medjutim, kada se njegovi zaključci razlikuju od zaključaka NKK, služiće za vršenje pritiska kako bi nadležna vlada preduzela korektivne mere ili ponovo pokrenula pitanje u vezi sa pomenutom aferom, kao i za vršenje pritiska na kompaniju kako bi se ova pridržavala *Smernica*.

Odbor za investicije pri OECD tako može da se obrati ekspertima radi „preispitavanja opštijih pitanja ili konkretnih problem o kojima će sastaviti izveštaj ili u cilju poboljšanja efikasnosti procedura“. Odbor za investicije pri OECD se pored eksperata OECD može obratiti spoljnim ekspertima i posebno sindikatima, MOR ili drugim nadležnim medjunarodnim telima, NVO i ostalima.

Poglavlje IV

Procedure za slučaj da neka kompanija ne poštuje *Smernice*

Nove procedure daju jasnija uputstva za korisnike, u cilju bolje primene *Smernica*. Medjutim, specifična primena procedura za sprovođenje *Smernica* se još razradjuje na nacionalnom nivou.

U daljem tekstu, u želji da pomognemo sindikatima u pripremi predmeta koji će podneti NKK, i eventualno Odboru za investicije pri OECD, preciziramo mere koje treba preduzeti u slučaju da neka kompanija ne poštuje *Smernice* .

Iako se te mere ne odnose na rešavanje problema, potrebno je podsetiti se da se *Smernice* mogu konstruktivno koristiti i za davanje doprinosa u uspostavljanju odnosa sa multinacionalnim kompanijama kao i u druge svrhe.

Kada se javi problem u vezi sa *Smernicama*, potrebno je preduzeti sledeće mere:

- Kada nije moguće rešiti problem u vezi sa *Smernicama* direktno sa kompanijom, sindikat bi trebalo da stupi u kontakt sa nacionalnom centralom i Medjunarodnom federacijom sindikata, u cilju pronalaženja mera koje se mogu pokazati potrebnim i korisnim u okviru procedura *Smernica*.

Bolji rezultati se postižu kada se udruže snage, dok svaki zahtev upućen NKK ili OECD koji nije dobro pripremljen ili je nesuvisao može da bude kontraproduktivan. Sve zainteresovane sindikalne organizacije treba da učestvuju.

Savetodavni odbor sindikata pri OECD je spreman da neformalno daje savete u vezi sa upotrebom *Smernica* i da učestvuje u svakom razmatranju ili debati oko najbolje moguće primene *Smernica*.

- Nacionalna centrala ili Medjunarodne federacije sindikata uvek treba da informišu Savetodavni odbor sindikata pri OECD o novonastalom slučaju i to bez odlaganja. Poželjno je i da se obavesti Medjunarodna konfederacija sindikata posebno ako se slučaj javlja u nekoj zemlji koja nije članica OECD.

Posebno je korisno da se stupi u takav kontakt pre podnošenja slučaja. Slučaj može podneti direktno sindikat, ili Medjunarodna federacija sindikata li nacionalna centrala. U odredjenim okolnostima, na primer kada se radi o problemu koji se javio u zemlji koja nije potpisnica *Smernica*, Medjunarodna federacija sindikata može da bude najpogodniji organ za pokretanje pitanja.

Okolnosti variraju u zavisnosti od situacije datog sindikata i metoda koji će NKK koristiti u zemlji u kojoj se nalazi. Takodje je potrebno da postoji kontakt izmedju sindikata i nacionalnih centrala zemlje u kojoj se javio problem i njihovih pandana u zemlji sedišta kompanije. Odgovarajuća medjunarodna federacija sindikata i sekretarijati Savetodavnog odbora sindikata pri OECD i Medjunarodne konfederacije sindikata olakšaće stupanje u kontakt.

- Sindikalna organizacija bi trebalo tada da zvanično stupi u kontakt sa NKK u zemlji u kojoj je došlo do povrede. U slučaju da se radi o zemlji koja nije potpisnica *Smernica* trebalo bi da to bude NKK zemlje u kojoj je sedište kompanije.

Tako na primer, ako neko preduzeće sa sedištem u SAD koje posluje u Maleziji ne poštuje *Smernice*, Malezijski sindikat bi trebalo da stupi u kontakt sa svojom Medjunarodnom federacijom sindikata i sa nacionalnom centralom. Medjunarodna federacija sindikata i MTUC (Malaysian Trade Union Congress) trebalo bi da provere da li su Savetodavni odbor sindikata pri OECD i Medjunarodna konfederacija sindikata informisani kao i nacionalna centrala zemlje sedišta kompanije. AFL-CIO. Treba zatim tražiti od AFL-CIO da pokrenu pitanje kod NKK SAD. NKK su obavezne da slede iste procedure koje važe i za zemlje potpisnice *Smernica* „u meri u kojoj je to potrebno i u meri u kojoj je to moguće“.

Predmet se mora brižljivo pripremiti. Elementi za procenu moraju biti precizni u pogledu tačne prirode povrede ili propusta u poštovanju *Smernica*, naziva kompanije majke, njene filijale ili dobavljača i mesta poslovanja. Treba izneti dokaze kojima se potkrepljuju tvrdnje. Na taj način se smanjuje rizik da NKK obustavi postupak.

Sindikalna organizacija bi takodje trebalo da zahteva da NKK, u koliko postoji u zemlji u kojoj je došlo do povrede, preispita slučaj sa NKK zemlje sedišta kompanije. Sindikalne organizacije zemlje sedišta će možda želiti da i one preispitaju slučaj zajedno sa NKK. Takav postupak može da pomogne da se problem brže razreši.

- Po dobijanju zahteva sindikalne organizacije NKK mora bez odlaganja preispitati predmet i početi sa primenom procedure propisane na stranicama 10, 11 i 12 .

Kada NKK proceni da neko pitanje ne zaslužuje dublje preispitavanje, dužna je da o tome obavesti organizaciju koja je pokrenula pitanje i da obrazloži takvu odluku.

Ako se odnosna sindikalna organizacija ne slaže sa tim trebalo bi da obavesti Sekretarijat Savetodavnog odbora sindikata pri OECD koji će odlučiti o eventualnom prosledjivanju pitanja Odboru za investicije pri OECD.

Medjutim ako NKK proceni da je slučaj osnovan primeniće proceduru opisanu na stranicama 10, 11 i 12.

Kada nije moguće rešiti problem, NKK će objaviti saopštenje u kojem će pomenuti kompaniju. Takodje će dati preporuke u vezi sa sprovođenjem *Smernica* u datom slučaju. Te preporuke mogu navesti kompaniju na poštovanje *Smernica*.

- U slučaju da NKK nije pravilno tretirala neki slučaj ili da je njeno tumačenje *Smernica* sporno, Savetodavni odbor sindikata pri OECD može podneti zahtev Odboru za investicije pri OECD da pojasni tumačenje *Smernica* u datom slučaju kao i modalitete njihove primene i da to objavi. Odbor za investicije pri OECD takodje može dati preporuke za bolje funkcionisanje NKK.
- U slučaju da je procedura ispoštovana ali da kompanija istrajava u odbijanju promene ponašanja, zainteresovana sindikalna organizacija ili organizacije treba ponovo da se obrate NKK i zahtevaju njenu intervenciju. Savetodavni odbor sindikata pri OECD takodje može zahtevati od Odbora za investicije pri OECD da preispita takav tok zbivanja. Odbijanje poštovanja *Smernica* može biti dobar argument za

vodjenje sveobuhvatnije kampanje. I u tom slučaju koraci koje preduzima sindikat moraju biti dobro koordinirani.

Poglavlje V

Smernice i drugi instrumenti i mere

Postoji čitav niz instrumenata i mera koji se odnose na ponašanje multinaiconalnih kompanija. *Smernice* kao i Tripartitna deklaracija MOR, zasnovani na univerzalnim normama, osmišljeni su uz značajno učešće sindikata i organizacija poslodavaca i poveravaju ulogu vladama.

Sindikati redje koriste Tripartitnu deklaraciju MOR od *Smernica* OECD, delimično zato što procedure nadzora obično ne olakšavaju rešavanje problema kao i zbog restriktivnih kriterijuma prihvatljivosti slučaja za preispitavanje. Svetski ugovor UN je instrument za promociju svetskog dijaloga koncipiran na devet principa koji obuhvataju suštinske standarde rada kao i suštinske standarde ljudskih prava i zaštite životne sredine.

Dijalog uključuje svetske poslodavce i svetske sindikate. Takodje poziva kompanije na priznavanje Svetskog ugovora. Iako mu je uloga potpuno različita od uloge Tripartitne deklaracije MOR i *Smernica* OECD, kompatibilan je sa ta dva instrumenta. Može olakšati dijalog između Medjunarodne federacije sindikata i kompanija i pomoći stvaranju povoljne klime za dogovaranje okvirnih sporazuma.

Iako se u svom sprovođenju, *Smernice* OECD oslanjaju na nacionalne procedure, one takodje mogu podsticati i socijalni dijalog naročito ako se za to zalažu NKK. To može rezultirati i unapređenjem socijalnog dijaloga i postizanja saglasnosti i na globalnom nivou.

Postoje i druge nevladine aktivnosti multilateralnog tipa u domenu ponašanja kompanija. „Global Reporting Initiative (GRI)“, privatni pokret koji je dobio podršku OUN Programa za životnu sredinu (PNUE) i služi za uspostavljanje zajedničkih medjunarodnih standarda kojih se kompanije moraju pridržavati prilikom podnošenja izveštaja u vezi sa socijalnim i ekološkim održivim razvojem. Ulažu se i naponi za postizanje kompatibilnosti između zajedničkih standarda sa medjunarodnim standardima rada i *Smernicama* OECD.

Ako bi GRI uspela da usaglasi standarde sa odgovarajućim procedurama, mogla bi postati referenca za investitore. „Social Accountabilitiy (SA) 8000“ bio je jedan od pionira u domenu privatnih multilateralnih inicijativa i sindikati su učestvovali u finalizaciji njegovog kodeksa koji se zasniva na medjunarodnim standardima rada. SA takodje raspolaže mehanizmima verifikacije i sertifikacije.

Iako postoji samo u jednoj zemlji, Ujedinjenom kraljevstvu, „Ethical Trading Initiative (ETI)“ se bavi inostranim ponašanjem kompanija osnovanih u Ujedinjenom kraljevstvu. Vodi ga tročlani savet, sastavljen od po jednog predstavnika kompanija, sindikata i NVO. ETI upravlja pilot programima za sprovođenje kodeksa ponašanja kompanija kompatibilnih sa kodeksom ETI.

Okvirni sporazumi i kapital radnika

Medjunarodna federacija sindikata trenutno pregovara sa multinacionalnim kompanijama o „okvirnim sporazumima“. Poslednjih godina je njihov broj naglo porastao da bi krajem 2006. dostigao broj od 50 sporazuma. U njima se vodi računa o pravima sindikata i ostalim pravima radnika. U odredjenim slučajevima pominju se i druga pitanja tj. ona koja se odnose na dobavljače. Oni uspostavljaju odnos sa preduzećem koje im često omogućava da se problemi reše pre dostizanja većih razmera.

Evropski savet kompanija (European Works Councils - EWC) koji se oslanja na jednu direktivu koja na evropskom nivou ima obavezujuću snagu (Dir br. 94/45CE od 22. septembra 1994. g.) takodje pospešuje komunikaciju sa velikim kompanijama i može doprineti uspostavljanju odnosa sa Medjunarodnom federacijom sindikata na globalnom nivou.

Penzioni fondovi i ostali institucionalni investitori vrše sve veći uticaj na finansijska tržišta i neki od njih imaju značajan uticaj i na kompanije. Te ustanove se sve više bave i ponašanjem kompanija.

U pojedinim slučajevima, radnici, često preko svojih sindikata, imaju „upravljačku“ ulogu u fondovima i vrše izvestan uticaj na bilione dolara kapitala radnika imobilisanog na svetskim tržištima kapitala. Ti institucionalni investitori su u potpunosti sposobni da svojim komercijalnim strategijama promene negativno ponašanje kompanije.

Sindikati postaju sve aktivniji u tom domenu i počinju da saradjuju na medjunarodnom nivou. Medjunarodna konfederacija sindikata, Medjunarodne federacije sindikata i TUAC su osnovali zajedničku radnu grupu za kapital radnika, u interesu sigurnosti penzionih dohodaka svojih članova, koja se bazira na ozbiljnom i odgovornom ponašanju kompanija.

Unilateralni kodeksi ponašanja

Tokom poslednjih godina, kompanije su usvojile čitav niz unilateralnih kodeksa ponašanja, u nekim slučajevima ko reakciju na negativni publicitet koji su proizvele njihove aktivnosti ili aktivnosti njihovih dobavljača, najčešće u zemljama u razvoju.

Ti kodeksi su promenljivog kvaliteta i upotrebne vrednosti. Nisu uvedeni u saradnji sa sindikatima ili drugim sagovornicima i nisu odobreni od nekog vladinog organa čime bi stekli „izvršnu snagu“. Najčešće i ne sadržavaju glavne međunarodne standarde kao što je sloboda udruživanja i pravo na kolektivne pregovore.

Shodno razvoju aktivnosti u oblasti kompanijskog ponašanja, važno je uočiti razlike priroda različitih instrumenata i mera koje se sprovode. Veliki broj tih unilateralnih kodeksa ponašanja samo su operacije odnosa sa javnim mnjenjem.

Medjutim, određene multilateralne aktivnosti, kao na primer „Ethical Trading Initiative“ iako su čisto privatne, nude mogućnost razmena informacija, obogaćivanja iskustvima i razvoja kompetencija.

Okvirni ugovori su obavezujući u meri u kojoj su dogovoreni između legitimnih partnera i u meri u kojoj su radnici predstavljeni za pregovaračkim stolom.

Svetski ugovor, sam po sebi, iznedrava malo stvari. Njegov uticaj treba meriti njegovim efektom na svetski socijalni dijalog i posebno okvirnim ugovorima i podsticanjem kompanija da obezbede učešće strana oslanjajući se na međunarodne standarde.

Tripartitna deklaracija MOR i *Smernice* OECD učvrstili su svoj položaj u međunarodnim telima i pri svom sprovođenju obezbeđuju učešće nacionalnih vlada, u većoj ili manjoj meri. Standardi i mehanizmi kontrole MOR su u osnovi svih instrumenata i ostalim mera zasnovanih na međunarodnim standardima rada.

Ipak, ti instrumenti i mere nemaju zakonsku snagu na međunarodnom nivou, za razliku od velikog broja novih zaštita svojine. Postoji, medjutim, mogućnost da se *Smernice* učine više obavezujućim i da na taj način počnu da igraju značajniju ulogu u procesu kompanijskog odlučivanja.

Uslovljenost

Punopravne članice Savetodavnog odbora sindikata pri OECD sve češće sa svojim vladama pominju udruživanje *Smernica* i mera podrške koje država garantuje za investicije u inostranstvo i spoljnu trgovinu kao što su izvozni krediti.

Javnost ima pravo da očekuje da novac poreskih obveznika ne bude u službi kompanijskog ponašanja kojim se povredjuje pravo radnika ili podstiče korupcija ili zagadjenje životne sredine. Pojedine vlade su počele da dele ovo mišljenje.

Kompanije koje sebe smatraju prvenstveno građanima u nekoj zemlji ne treba ničega da se pribojavaju. Sasvim suprotno, to bi trebalo da im pomogne da očuvaju svoje standarde bez opasnosti od bezkrupulozne konkurencije. Moguće

je da će druge kompanije imati zamerke. Trebalo bi ih podsetiti da nijedna kompanija nije obavezna da traži subvencije ili garancije od javnih vlasti. To su samo prednosti ali ne i prava.

Smernice dakle imaju dopunsku ulogu u ovoj novoj oblasti gradjanstva preduzeća, u meri u kojoj mogu doprineti utvrđivanju onoga šta je dopustivo u kompanijskom ponašanju kako na nacionalnom nivou tako i u inostranstvu. Tako bi *Smernice* mogle poslužiti na primer za uslovljavanje ponašanja kompanija koje dobijaju javna sredstva, kao elementi ili standardi koje treba uključiti u okvirne sporazume između Medjunarodne federacije sindikata i multinacionalnih kompanija (od kojih neke već vode računa o „jurisprudenciji“ OECD), i kao referencu za ostale instrumente i mere.

Na primer, *Smernice* bi mogle poslužiti za definisanje socijalne komponente GRI i biti korišćene u okviru regionalnih aktivnosti posebno od strane Evropskih kompanijskih saveta i takodje imati vezu sa regionalnim ili svetskim sporazumima između vlada.

I najzad, zaposleni i njihovi sindikati, bilo da se radi o nacionalnim centralama, Medjunarodnim federacijama sindikata ili njihovim članicama su ti koji treba da odluče o stavu ili skupu stavova koji im se čine najefikasnijim za njihove odnose sa multinacionalnim kompanijama.

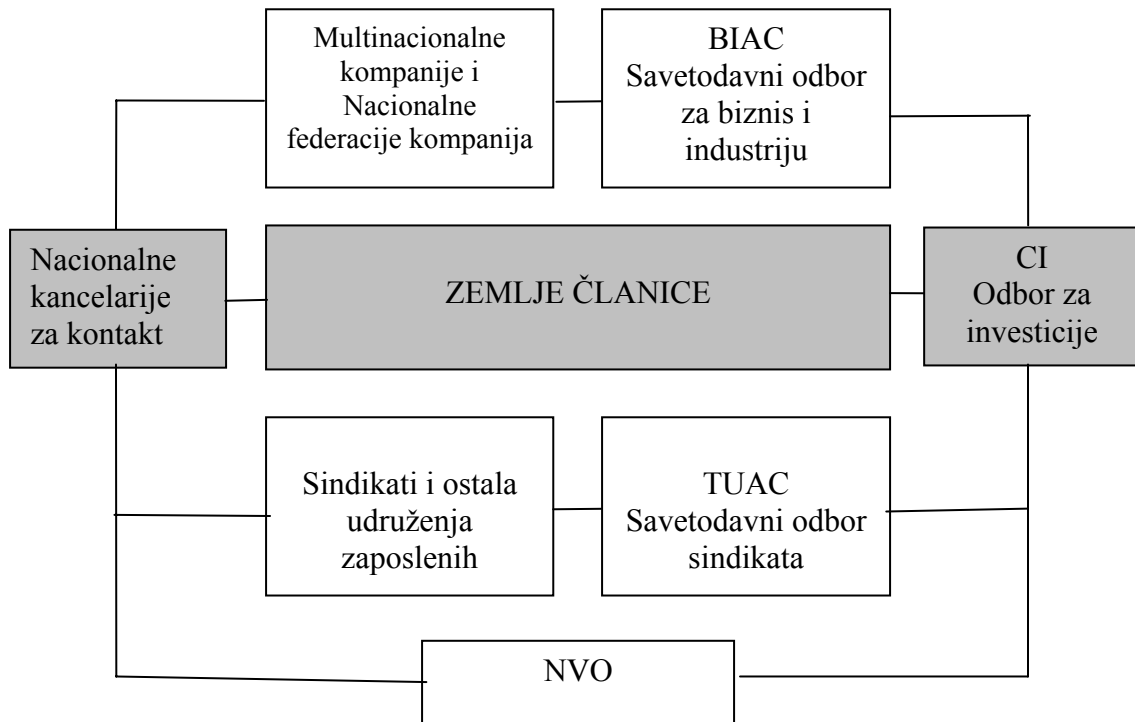
Šta se može uraditi na lokalnom/nacionalnom, a šta na medjunarodnom nivou ? U nekim slučajevima bi mogle biti efikasne *Smernice* dok bi u drugim bilo možda bolje pribeći ostalim instrumentima. Treba usavršiti strategije koje će varirati i u zavisnosti od okolnosti konkretnog slučaja.

Smernice su često korišćene paralelno sa ostalim merama. U pojedinim slučajevima logično je koristiti samo jedan instrument dok drugi nalažu raznovrstan pristup. Najznačajnije je da postoji strategija i da se razumeju relacije koje postoje između raspoloživih instrumenata. Prilikom ustanovljavanja efikasne strategije za primenu *Smernica* i ostalih medjunarodnih instrumenata, najbolji rezultati su dobijeni posle konsultacija koje su sindikati i nacionalne centrale veoma rano obavili sa njihovim respektivnim medjunarodnim organizacijama.

Institucije koje učestvuju u sprovođenju *Smernica*

Nacionalni nivo

Nivo OECD

Aneks I

OECD SMERNICE ZA MULTINACIONALNE KOMPANIJE

PREDGOVOR

1. OECD *Smernice za multinacionalne kompanije* (u daljem tekstu *Smernice*), su preporuke namenjene vladama i multinacionalnim kompanijama. One sadrže dobrovoljne principe i standarde za odgovorno upravljanje kompanijom shodno važećim zakonima. *Smernice* imaju za cilj da se obezbedi da poslovanje ovakvih kompanija bude u skladu sa vladinom politikom, da se ojača uzajamno poverenje izmedju kompanija i društava u kojima one deluju, da se poboljša klima i okruženje za strana ulaganja, kao i da se omogući da ovakve kompanie doprinesu održivom razvoju. *Smernice* su deo OECD Deklaracije o medjunarodnim investicijama i multinacionalnim kompanijama čiji se elementi odnose na nacionalni tretman kompanija, zahteve koji su suprotni interesima kompanija i mere podsticaja i obeshrabrenja za medjunarodne investicije.
2. Medjunarodne kompanije su prošle kroz dalekosežne strukturne promene, pa su ove *Smernice* i izradjene sa ciljem da ukažu na ove promene. Sa razvojem sektora usluga i znanjem-intenzivnih industrija, kompanije koje se bave uslugama i tehnologijom su zauzele svoje pozicije na medjuarodnom tržištu. Velike kompanije i dalje imaju najveći udeo u medjunarodnim investicijama i beleži se trend ka spajanju kompanija na medjunarodnom nivou. Istovremeno, mala i srednja preduzeća sve više investiraju, tako da ona sada imaju važnu ulogu na medjunarodnoj sceni. Multinacionalne kompanije, kao i njihovi domaći pandani, su se razvili tako da ulaze u sve veći broj poslovnih aranžmana i organizacionih formi. Strateška savezništva i bliži odnosi sa dobavljačima i podugovaračima, na neki način, zamagljuje granice kompanija.
3. Brze promene strukture multinacionanih kompanija se odražavaju na njihovo poslovanje u zemljama u razvoju u kojima su strane direktne investicije veoma brzo rasle. U zemljama u razvoju multinacionalne kompanije su diverzifikovala proizvodnju, pretvorivši primarnu i ekstraktivnu industriju u kompleksnu, razvivši domaće tržište i usluge.
4. Aktivnost multinacionalnih kompanija, kroz medjunarodnu trgovinu i investicije, su ojačale i produbile veze izmedju samih država OECD, kao i sa drugim državama u svetu. Ovakve aktivnosti su od velike koristi za zemlje u kojima se iste odvijaju. Korist se postiže kada kompanije obezbede robu i usluge koje potrošači žele da kupe po konkurentnim cenama i kada kompanije od takvih aktivnosti ostvare profit. Njihove investicione i trgovinske aktivnosti doprinose efikasnijem korišćenju kapitala, tehnologije, ljudskih i prirodnih resursa. Tako se olakšava transfer tehnologije izmedju regiona i razvoj tehnologija za potrebe

- lokalnih uslova. Uz pomoć formalne obuke u školama i obuke uz rad, kompanije unapredjuju razvoj ljudskog kapitala u zemlji u kojoj posluju.
5. Priroda, obim i brzina ekonomskih promena su stvorili nove strateške izazove za kompanije i njihove zainteresovane aktere. Multinacionalne kompanije imaju mogućnost da primenjuju politiku najbolje prakse za održiv razvoj koja ima za cilj da obezbedi saglasje između socijalnih, ekonomskih i ekoloških ciljeva. Sposobnost multinacionalnih kompanija da unaprede održiv razvoj se u velikoj meri podstiče kada se investicije sprovode na otvorenom, konkurentnom i na pravi način regulisanom tržištu.
  6. Mnoge multinacionalne kompanije su pokazale da poštovanje visokih standarda poslovanja može podstaći ekonomski rast. U današnje vreme oštre konkurencije multinacionalne kompanije posluju u različitim pravnim, socijalnim i regulatornim okruženjima. U takvom kontekstu, neke kompanije zanemaruju odgovarajuće standarde i principe poslovanja u želji da pridobiju nezaslužene prednosti. Takvo ponašanje jednog malog broja kompanija može da ugrozi ugled mnogih drugih, kao i da izazove zabrinutost u javnosti.
  7. Mnoge kompanije su, stoga, razradile interne programe, smernice i sisteme upravljanja kojima dokazuju da primenjuju principe dobrog „korporativnog gradjanstva“, dobre prakse, dobrog poslovanja i ophodjenja zaposlenih. Neke kompanije traže konsultantske, revizorske i usluge sertifikacije čime doprinose sticanju stručnosti u ovim oblastima. Ovakvi naponi su doprineli unapredjenju socijalnog dijaloga na koji se oslanja dobro poslovanje. U *Smernicama* jasno su definisana zajednička očekivanja u pogledu dobrog poslovnog ophodjenja, kao i želja da vlade poštuju takve principe i obezbede odgovarajuće usluge kompanijama. Na ovaj način Smernice dopunjuju i ojačavaju napore pojedinaca za sprovođenjem odgovornog poslovnog ophodjenja.
  8. Vlade saradjuju među sobom, kao i sa drugim akterima sa ciljem jačanja međunarodnog pravnog i političkog okvira u kojem posluju. U posle ratnom periodu, počev od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima UN 1948, ovaj okvir se razvijao. Među novije instrumente spadaju Deklaracija o fundamentalnim principima i pravima na radu MOR, Deklaracija iz Ria o životnoj sredini i razvoju i Agenda 21, kao i Deklaracija o socijalnom razvoju iz Kopenhagena.
  9. OECD takodje daje svoj doprinos okviru međunarodne politke. Najnovije aktivnosti uključuju usvajanje Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih funkcionera i službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama i OECD Principi za korporativno upravljanje, OECD Smernice za zaštitu potrošača u kontekstu elektronske trgovine, kao i tekući rad na OECD Smernicama o transferu cena za multinacionalne kompanije i poreske nadležne organe.
  10. Zajednički cilj vlada koje slede ove *Smernice* jeste da se podstaknu pozitivni doprinosi koje multinacionalne kompanije mogu da daju ekonomskom, ekološkom i društvenom napretku, kao i da minimiziraju teškoće do kojih može da dovede njihovo poslovanje. U postizanju ovog

cilja, vlade mogu da deluju u partnerstvu sa preduzećima, sindikatima i drugim nevladinim organizacijama koje, na svoj način, rade na postizanju istog cilja. Vlade mogu da pomognu tako što će doneti efikasne mere politike koje će omogućiti stabilnu makroekonomsku politiku, ravnopravan tretman firmi bez diskriminacije, odgovarajuće propise i nadzor sprovođenja istih, nepristrasno pravosuđe i policiju i efikasnu i poštenu državnu upravu. Vlade takodje mogu da pomognu tako što će doneti i poštovati odgovarajuće standarde i mere politike održivog razvoja i angažovati se u tekućim reformama kako bi se obezbedilo da aktivnosti javnog (državnog) sektora budu efikasne i delotvorne. Vlade koje poštuju *Smernice* doprinose stalnom unapređenju kako domaće, tako i međunarodne politike u cilju poboljšanja blagostanja i životnog standarda svih ljudi.

I Koncepti i principi

1. *Smernice* su preporuke koje vlade zajednički upućuju multinacionalnim kompanijama. One sadrže principe i standarde dobre prakse u skladu sa važećim zakonima. Poštovanje *Smernica* je dobrovoljno, odnosno nije zakonski obavezujuće.
2. S obzirom da multinacionalne kompanije posluju u celom svetu, međunarodna saradnja u ovoj oblasti bi trebalo da obuhvati sve zemlje. Vlade koje postupaju po ovim *Smernicama* podstiču kompanije koje posluju na njihovoj teritoriji da poštuju *Smernice*, imajući, pri tom, u vidu specifične okolnosti države domaćina.
3. Za svrhu *Smernica*, nije potrebno dati preciznu definiciju multinacionalnih kompanija. Multinacionalne kompanije su one koje posluju u više od jedne države i koje su tako povezane da mogu da koordiniraju svoje poslovanje i aktivnosti na više načina. Iako jedna od celina u okviru takve kompanije može da ima značajan uticaj na aktivnosti drugih celina, stepen njihove autonomije unutar kompanije može da varira od jedne do druge multinacionalne kompanije. One mogu biti privatna preduzeća, državna ili mešovitog vlasništva. *Smernice* se odnose na sve delove, odnosno celine multinacionalne kompanije (glavno, odnosno osnovno preduzeće i/ili lokalne celine). Zavisno od podele odgovornosti izmedju njih, od različitih celina se očekuje da saradjuju i jedi drugima pomažu da poštuju *Smernice*.
4. *Smernice* nemaju za cilj da stvore razlike u tretmanu izmedju multinacionalnih i domaćih kompanija. Shodno tome, a s obzirom da su *Smernice* relevantne i za jedne i za druge, isto se očekuje i od multinacionalnih i domaćih kompanija.
5. Vlade bi trebalo da podstiču poštovanje *Smernica*. Iako je poznato da mala i srednja preduzeća nemaju iste kapacitete kao velika, vlade koje su prihvatile *Smernice* podstiču ih da ipak poštuju preporuke iz *Smernica* u najvišoj mogućoj meri.

6. Vlade koje su prihvatile *Smernice* ne bi smele da iste koriste za svrhu protekcionizma niti na način kojim bi se komparativna prednost bilo koje zemlje u koju multinacionalne kompanije investiraju dovela u pitanje.
7. Vlade imaju pravo da propišu uslove pod kojima multinacionalne kompanije posluju u okviru njihove jurisdikcije, a u skladu sa međunarodnim pravom. Celine multinacionalnih kompanija u različitim državama podležu zakonima zemalja u kojima deluju. U slučaju da su uslovi različiti u različitim državama, vlade tih država će saradjivati u doboroj veri sa ciljem da se takav problem prevaziđe.
8. Podrazumeva se da će vlade koje su prihvatile *Smernice* ispunjavati svoje obaveze i ravnopravno tretirati kompanije u skladu sa međunarodnim pravom i ugovornim obavezama.
9. Podstiče se korišćenje međunarodnih mehanizama za rešenje sporova, uključujući i arbitražu kao sredstvo za prevazilaženje zakonskih problema između kompanija i vlade države domaćina.
10. Vlade će podsticati korišćenje *Smernica*. One će osnivati kontaktna tela za promovisanje *Smernica* i koja će služiti kao forum za razmatranje svih pitanja koja se tiču *Smernica*. Vlade će takodje učestvovati u postupcima revizije i konsultacija, a u vezi sa tumačenjem *Smernica* u svetu koji se menja.

II Opšte mere

Kompanije bi trebalo da u potpunosti poštuju mere politike države u kojoj posluju, kao i stavove drugih aktera. U tom smislu, kompanije bi trebalo da:

1. doprinose ekonomskom, socijalnom i ekološkom napretku sa ciljem postizanja održivog razvoja;
2. poštuju ljudska prava svih na koje njihove aktivnosti imaju uticaja u skladu sa međunarodnim obavezama države domaćina;
3. podstiču izgradnju institucija tako što će blisko saradjivati sa lokalnom zajednicom, poštujući poslovni interes i razvijati aktivnosti na domaćem i stranom tržištu u skladu sa zdravom ekonomskom praksom;
4. podstiču stvaranje ljudskog kapitala, prvenstveno stvaranjem mogućnosti za zapošljavanje i obuku zaposlenih;
5. se uzdrže od traženja ili prihvatanja da budu izuzeti od poštovanja propisa koji se odnose na zaštitu životne sredine, zdravlja, bezbednosti, rada, plaćanje poreza itd;
6. podržavaju i primenjuju principe dobrog poslovanja i razvijaju i primenjuju praksu dobrog poslovanja;
7. razvijaju i primenjuju delotvorne mere samo-regulative i sisteme upravljanja koji podržavaju odnos poverenja između kompanije i društva u kojima ona posluju;
8. redovno informišu zaposlene o politici kompanije diseminacijom informacija i odgovarajućom obukom;

9. se uzdrže od primene diskriminatornih ili disciplinskih mera protiv zaposlenih koji u dobroj veri dostavljaju izveštaje upravi ili, ako je to potrebno, nadležnim vlastima o praksi koja je u suprotnosti sa zakonom, *Smernicama* ili politikom kompanije;
10. podstiču, kada je to moguće, poslovne partnere, uključujući snabdevače i podugovorače da primenjuju principe poslovnog ponašanja koje je u skladu sa *Smernicama*;
11. se uzdrže od svakog nepodesnog angažovanja u političkim aktivnostima.

III Objavljivanje informacija

1. Kompanije će obezbediti da se relevantne informacije o njihovim aktivnostima, strukturi, finansijskoj situaciji i poslovanju stavljaju na uvid na vreme, na pouzdan način i redovno. Ovakve informacije o celoj kompaniji bi trebalo da budu stavljene na uvid, a kada je to potrebno za cele poslovne linije i geografske oblasti. Politika kompanije o obelodanjivanju podataka bi trebalo da bude skrojena prema prirodi, veličini i lokaciji kompanije, uzimajući u obzir troškove, poverljivost informacija o poslovanju i druga pitanja koja se odnose na konkurentnost.
2. Kompanije bi trebalo da primenjuju visoke standarde kada je reč o obelodanjivanju podataka, računovodstvu i reviziji. Kompanije se podstiču da primenjuju visoke standarde kada je reč o podacima koji nisu finansijske prirode, kao i kod izveštavanja o ekološkim i socijalnim pitanjima. Potrebno je izvestiti o standardima ili merama za pružanje finansijskih i ne-finansijskih informacija.
3. Osnovna informacija o kompaniji treba da sadrži: ime kompanije, lokaciju i strukturu, naziv, adresu i broj telefona osnovnog-glavnog preduzeća i glavnih pridruženih preduzeća, procenat u vlasništvu, direktno ili indirektno u ovim pridruženim preduzećima, uključujući i udeo vlasništva između njih.
4. Kompanije bi trebalo da stave na uvid i sledeće informacije:
  - a) finansijske i operativne rezultate kompanije;
  - b) ciljeve kompanije;
  - c) većinsko vlasništvo i pravo glasa;
  - d) imena članova upravnog odbora i ključnih direktora i njihove zarade;
  - e) materijalne predvidive faktore rizika;
  - f) materijalna pitanja koja se tiču zaposlenih i drugih aktera
  - g) struktura i politika upravljanja.
5. Kompanije se podstiču da dostave i dodatne informacije koje bi mogle da uključe:
  - a) izjave o vrednostima ili izjave o ponašanju u poslovanju, kao i informacije o socijalnoj, etičkoj i ekološkoj politici kompanije kao i etički kodeks koji važi u kompaniji. Pored toga, treba navesti i datum usvajanja takvih dokumenata, spisak država i kompanija (celina) u kojima takva pravila važe;

- b) informacije o sistemu upravljanja rizikom i poštovanju zakona, kao i podatke o kodeksima poslovnog ponašanja;
- c) Informacije o odnosima između zaposlenih i drugih aktera.

IV Zapošljavanje i industrijski odnosi

Shodno važećem zakonu, propisima i važećim radnim odnosima i prakse zapošljavanja, kompanije bi trebalo da:

1. a) poštuju pravo zaposlenih da budu predstavljeni od strane sindikata i drugih *bona fide* predstavnika zaposlenih, da učestvuju u konstruktivnim pregovorima, bilo pojedinačno ili preko udruženja poslodavaca sa ciljem postizanja dogovora o uslovima rada i zapošljavanja;
  - b) doprinose ukidanju radnog angažovanja dece;
  - c) doprinose eliminaciji svih oblika prisilnog i obaveznog rada;
  - d) ne diskriminišu zaposlene u pogledu zapošljavanja ili zanimanja na osnovu rase, boje kože, pola, vere, političkog mišljenja, nacionalne pripadnosti ili socijalnog porekla, sem ako izbor zaposlenih unapređuje vladinu politiku za unapređenje većeg stepena ravnopravnosti u zapošljavanju ili ako se radi o inherentnim potrebama ili zahtevima određene vrste rada;
2. a) obezbede uslove predstavnicima zaposlenih za rad na efikasnim kolektivnim ugovorima;
- b) pružaju informacije predstavnicima zaposlenih koje su potrebne za vođenje pregovora o uslovima zapošljavanja i rada;
- c) unapređuju saradnju i konsultacije između zaposlenih i poslodavaca i njihovih predstavnika o svim važnim pitanjima;
3. pružaju informacije zaposlenim i njihovim predstavnicima o poslovanju njihovog ogranka kompanije, i kada je potrebno o poslovanju cele kompanije.
4. a) Poštuju standarde zapošljavanja i industrijskih odnosa koji nisu manje povoljni od onih koje poštuju drugi slični poslodavci u državi u kojoj posluju.
- b) preduzimaju adekvatne korake za zaštitu zdravlja i zaštite na radu.
5. Kompanije će u najvećoj mogućoj meri zapošljavati lokalno osoblje i obezbediti obuku radi unapređenja kvalifikacija, u saradnji sa predstavnicima zaposlenih i, ako je to neophodno, sa relevantnim vladinim ogranim.
6. Kod razmatranja uvođenja promena u funkcionisanju kompanije koje bi imale veliki uticaj na život zaposlenih, a posebno u slučaju zatvaranja neke celine što podrazumeva kolektivno otpuštanje radnika, kompanije će na vreme i unapred obavestiti predstavnike zaposlenih, i kada je to potrebno, nadležne vladine organe i saradnjaće sa predstavnicima zaposlenih i kada je to potrebno, nadležnim vladinim ogranim, sa ciljem da se umanje u najvećoj mogućoj meri nepovoljne posledice promena. U takvim okolnostima bilo bi poželjno da se o mogućim promenama obaveste predstavnici zaposlenih pre donošenja konačne odluke. Pored toga, potrebno je primeniti i druga sredstva za ublažavanje nepovoljnih efekata takvih odluka.

7. U kontekstu *bona fide* pregovora sa predstavnicima zaposlenih o uslovima zapošljavanja, ili kada zaposleni koriste pravo na sindikalno organizovanje, poslodavac neće pretiti da će preseliti celu kompaniju ili neki deo iz zemlje niti da će angažovati radnike iz kompanija koja se nalaze u drugim državama kako bi time na nepravedan način uticao na tok pregovora ili osujetio korišćenje prava na organizovanje radnika.

8. Omogućiće ovlašćenim predstavnicima zaposlenih da pregovaraju o kolektivnom sporazumu ili o radnim odnosima i dozvoliće da se strane konsultuju o pitanjima od zajedničkog interesa sa predstavnicima uprave koji su ovlašćeni da donose odluke o tim pitanjima.

V Životna sredina

Kompanije bi trebalo da, u okviru zakona, propisa i administrativne prakse koji važe u zemljama u kojima posluju i poštujući relevantne međunarodne ugovore, principe, ciljeve i standarde, učine sve što je neophodno da zaštite životnu sredinu, javnu bezbednost i zdravlje, kao i da obavljaju aktivnosti na način kojim se doprinosi širem cilju održivog razvoja. Posebno, kompanije bi trebalo da:

1. Osnivaju i održavaju sistem upravljanja životnom sredinom, uključujući:
  - a) da prikupljaju i ocenjuju adekvatne i aktuelne informacije u vezi sa njihovim uticajem na životnu sredinu, zdravlje i bezbednost;
  - b) Uspostavljaju merljive ciljeve i, kada je to potrebno, ciljeve za unapredjenje životne sredine, uključujući i povremeno revidiranje takvih ciljeva; i
  - c) Redovno prate i verifikuju napredak u postizanju ciljeva iz oblasti zaštite životne sredine, zdravlja i bezbednosti.
2. Uzimaju u obzir pitanja troškova, poslovnih tajni i zaštitu prava po osnovu intelektualne svojine:
  - a) Obaveštavaju javnost i zaposlene o potencijalnom uticaju aktivnosti kompanije na životnu sredinu, zdravlje i bezbednost, kao i o postignutom napredku u zaštiti životne sredine; i
  - b) Redovno i tačno informišu zajednice koje su direktno pogođene politikom koju kompanija vodi u pogledu životne sredine, zaštite zdravlja i bezbednosti.
3. Procenjuju i rešavaju predvidivi uticaj proizvodnih procesa, roba i usluga kompanije na životnu sredinu, zdravlje i bezbednost proizvodnih, i to u punom ciklusu rada. Tamo gde predložene aktivnosti mogu da imaju značajan uticaj na životnu sredinu, zdravlje i bezbednost i kada o njim odlučuje nadležno telo, obavice odgovarajuću procenu uticaja na životnu sredinu.

4. U skladu sa naučno zasnovanim shvatanjem rizika, kada postoje ozbiljna opasnost po životnu sredinu, a imajući u vidu zdravlje i bezbednost ljudi, kompanija neće zbog nedostatka naučne izvesnosti odlagati primenu efikasnih mera za sprečavanje ili minimiziranje štete.
5. Kompanije će imati razradjene urgentne planove za sprečavanje, rešavanje i kontrolisanje ozbiljne štete po životnu sredinu i zdravlje zbog aktivnosti kompanije, uključujući i akcidente i vandredne situacije, kao i mehanizme za izveštavanje nadležnih organa po hitnom postupku.
6. Kompanije će se potruditi da unaprede svoje aktivnosti u smislu zaštite životne sredine podsticanjem, kada je to potrebno, aktivnosti kao što su:
  - a) usvajanje tehnoloških i operativnih procedura u svim delovima kompanije koje su u skladu sa standardima za zaštitu životne sredine koje primenjuje najbolji deo kompanije;
  - b) razvijaju i obezbeđuju proizvode i usluge koji nemaju nepovoljan uticaj na životnu sredinu; koji su bezbedni za korišćenje; štede energiju i prirodne resurse; mogu se reciklirati i ponovo koristiti ili bezbedno ukoloniti.
  - c) podižu svest medju potrošačima o uticaju korišćenja proizvoda i usluga kompanije na životnu sredinu; i
  - d) istražuju načine za unapredjenje životne sredine na dugi rok.
7. Obezbede odogovarajuću obuku zaposlenih iz oblasti zaštite životne sredine i bezbednosti, rukovanja opasnim materijama, sprečavanja nesreća, kao i iz opštih oblasti kao što su postupci za procenu uticaja na životnu sredinu, odnosi sa javnošću i tehnologije koje ne zagađuju okolinu.
8. Doprinose razradi javne politike koja je važna za zaštitu životne sredine i koja je ekonomski efikasna, na primer, uspostavljanjem partnerstava ili inicijativa koje promovišu informisanost i zaštitu okoline.

VI Borba protiv mita i korupcije

Kompanije ne bi smele da, direktno ili indirektno nude, obećavaju, daju ili traže mito ili drugu vrstu nezaslužene prednosti radi dobijanja ili zadržavanja poslova. Od kompanija se ne bi smelo tražiti ili očekivati da daju mito ili druge vrste nezaslužениh usluga. Kompanije:

1. Neće nuditi, davati deo vrednosti ugovora državnim funkcionerima ili poslovnim partnerima. Ne bi smele da potpisuju podugovore, nabavke ili konsultantske ugovore kao sredstva za kanaliziranje isplata državnim funkcionerima,

zaposlenim u kompanijama poslovnih partnera, njihovim rođacima ili poslovnim saradnicima.

2. Će obezbediti da naknada saradnicima bude odgovorajuća i to samo za legitimne usluge. Kada je to relevanto, napraviti spisak saradnika koji su vezani za transakcije sa državnim organima i državnim kompanijama koji bi bio dostupan nadležnim organima.
3. Podsticati transparentnost svojih aktivnosti u borbi protiv mita i iznudjivanja novca. Takve mere mogu uključiti javno prihvatanje obaveze u borbi protiv mita i iznudjivanja novca, kao i objavljivanje sistema upravljanja koji je firma usvojila sa ciljem poštovanja obaveza. Kompanije bi takodje trebalo da vode otvoren dijalog sa javnošću sa ciljem podizanja svesti i saradnje u borbi protiv mita.
4. Informišu svoje zaposlene o politici firme u borbi protiv mita i korupcije putem obuke i inormisanosti o disciplinskim procedurama.
5. Usvoje sistem kontrole upravljanja kojim se obeshrabruje mito i korupcija i donesu finansijske, poreske i revizorske mere kojima se sprečava postojanje tajnih računa, „vanknjiškog“ računovodstva ili dokumenata koja ne sadrže istinite informacije o transakcijama.
6. Neće davati nezakonite donacije određenim kandidatima u trci za javnu funkciju, političkim partijama ili političkim organizacijama. Svaka donacija ili doprinos mora da bude u skladu sa uslovima koji se odnose na javnost rada kompanije i moraju se prijaviti najvišem rukovodstvu.

VII Zaštita interesa potrošača

U odnosu na potrošače, kompanije moraju delovati u skladu sa principima fer poslovanja, marketinga, reklamiranja, kao i da preduzimaju korake sa ciljem obezbedjenja ispravnosti i kvaliteta roba i usluga koje nude. Posebno:

1. Kompanije će obezbediti da roba i usluge koje nude zadovoljavaju sve dogovorene ili zakonom propisane standarde radi zaštite zdravlja i bezbednosti potrošača, što uključuje i odgovarajuće natpise na etiketama kao i upozorenja koja se odnose na zdravlje.
2. Pružiti, kada je to potrebno, precizne i jasne informacije o sadržaju, bezbednoj upotrebi, održavanju, čuvanju proizvoda i usluga kako bi potrošači mogli na osnovu odgovarajućih informacija donesu odluku o kupovini robe ili usluge.
3. Kompanije će predvideti transparentne i efikasne procedure za rešavanje žalbi potrošača i doprinositi brzom i pravednom rešavanju sporova sa potrošačima.

4. Kompanije neće objavljivati ili izuzimati informacije, niti primenjivati druge mere koje bi potrošače mogle dovesti u zabludu, ili koje bi bile netačne ili nepravedne.

5. Poštovaće privatnost potrošača i zaštititi lične podatke potrošača.

6. Saradjivaće u potpunosti i na transparentan način sa javnim vlastima u sprečavanju ili otklanjanju ozbiljnih opasnosti po javno zdravlje i bezbednost koje bi bile rezultat upotrebe njihovih proizvoda.

VIII Nauka i tehnologija

Kompanije bi trebalo da:

1. Obezbede da njihove poslovne aktivnosti i praksa budu kompatibilne sa politikom razvoja nauke i tehnologije zemlje u kojoj posluju i da doprinose razvoju lokalnih i nacionalnih naučnih i tehnoloških kapaciteta.
2. Usvajaju, kada je to moguće, a u toku poslovnih aktivnosti, mere koje omogućavaju transfer tehnologije i tehničkog znanja uz poštovanje zaštite prava po osnovu intelektualne svojine.
3. Kada je to prihvatljivo, rade na razvoju nauke i tehnologije u državi u kojoj posluju, sa ciljem da se zadovolje potrebe tržišta i zaposli lokalno stanovništvo u nauci i tehnologiji, kao i da podstiču obuku, imajući pri tom u vidu potrebe privrede.
4. Kod izdavanja dozvola za korišćenje prava intelektualne svojine ili kod transfera tehnologije potrebno je da to čine pod razumnim uslovima i na način kojim se doprinosi dugoročnom razvoju zemlje u kojoj posluju.
5. Kada je to relevantno za ciljeve privrede, uspostave saradnju sa lokalnim univerzitetima, javnim istraživačkim ustanovama i učestvuju u zajedničkim istraživačkim projektima sa lokalnom industrijom i industrijskim udruženjima.

IX Konkurencija

Kompanije bi trebalo da, u skladu sa važećim zakonima i propisima, sprovode svoje aktivnosti na konkurentan način. Posebno, kompanije bi trebalo da:

1. Se uzdrže od zaključivanja ili podsticanja anti-konkurentskih sporazuma:
  - a) da fiksiraju cene
  - b) da daju rigidne ponude (koluzivni tenderi)
  - c) da postavljaju restrikcije na output ili kvote; ili

- d) da dele ili medjusobno dele tržišta tako što će alocirati potrošače, snabdevače, teritorije.
2. Vode sve druge aktivnosti na način koji je u skladu sa svim važećim zakonima o konkurenciji, uzimajući u obzir štetu koju bi anti-konkurentna aktivnost mogla da ima na privredu zemlje.
3. Saradjuju sa vlastima koje se bave pitanjima konkurencije, izmedju ostalog poštujući zakon i garancije i pružajući brze i tačne informacije.
4. Podižu svest zaposlenih o značaju poštovanja važećih zakona i mera u ovoj oblasti.

X Porezi

Od značaja je da kompanije doprinose javnim finansijama države u kojoj posluju tako što će redovno i na vreme podmirivati svoje poreske obaveze. Kompanije moraju poštovati poreske zakone i propise u svim državama u kojima posluju i potrebno je da učine svaki napor da posluju shodno slovu i duhu zakona i propisa. To uključuje i pružanje relevantnih informacija vlastima radi tačnog utvrđivanja poreskih obaveza po osnovu njihovog poslovanja.

Aneks II

REČNIK

Šta je to OECD ?

Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) je jedinstveni forum 30 razvijenih zemalja, sa demokratskim sistemom vladavine i tržišnom privredom, koje udruženim snagama pokušavaju da odgovore na ekonomske, političke, društvene i probleme u vezi sa globalizacijom, kao i da iskoriste njene prednosti. Osnovan je 20. decembra 1960. godine kao naslednik Evropske organizacije za ekonomsku saradnju osnovane 1948, koja je odigrala značajnu ulogu u izvršavanju Maršalovog plana.

OECD nudi vladama okvir u kojem mogu da uporede svoja iskustva iz domena javnog delovanja, traže odgovore na zajedničke probleme, identifikuju dobre prakse i koordiniraju svoje nacionalne i međunarodne politike. OECD predstavlja instancu u kojoj pritisak izvršen na sučlanice može značajno doprineti poboljšanju primenjivanih politika. On razvija instrumente, donosi odluke i preporuke priznate na međunarodnom nivou u oblastima u kojima se nameću multilateralni sporazumi kako bi zemlje mogle da nastave da se razvijaju u uslovima globalne privrede. Zemlje ne članice su pozvane da pristupe tim sporazumima i ugovorima.

Razmena gledišta izmedju zemalja članice OECD zasniva se na informacijama i analizama koje pruža sekretarijat u Parizu. Sekretarijat prikuplja podatke, prati tendencije, analizira i predviđa ekonomsku evoluciju. Takodje proučava promene koje se odnose na kompanije ili razvoj situacije u vezi sa trgovinom, životnom sredinom, poljoprivredom, tehnologijom, porezima i td.

OECD pomaže vladama u radu na prosperitetu i suzbijanju siromaštva putem podsticanja ekonomskog rasta, finansijske stabilnosti, trgovinskih razmena i investicija, tehnološkog napretka, inovacija, kompanijskog duha i saradnje u cilju razvoja. OECD se stara da ekonomski i društveni razvoj, kao i zaštita životne sredine napreduju zajedno. Medju njegovim ostalim ciljevima su i stvaranje radnih mesta za sve, društvena pravičnost, kao i zdravo i efikasno upravljanje.

OECD je „bogat“ u tom smislu što njegove članice proizvode skoro 60% dobara i usluga u svetu, ali on nije zatvoreni klub. Zemlje ne članice su pozvane da potpišu sporazume i ugovore OECD, koji deli svoje kompetencije i razmenjuje ideje o pitanjima od zajedničkog interesa sa više od 70 zemalja u svetu, počevši od Brazila, Kine i Rusije, pa do najnerazvijenijih afričkih zemalja.

OECD podstiče slobodnu trgovinu i konkurenciju i kao rešenje nezaposlenosti vidi deregulaciju tržišta rada. OECD često koristi argumente bliske ekonomskom liberalizmu, za razliku od principa kejneizma i koncepcija socijalističke inspiracije krajnjeg siromaštva koje su postojale u zapadnoj Evropi tokom trideset slavnih godina (1945. – 1975.).

To opisuje koliku vrednost u tom kontekstu imaju *Smernice* za multinacionalne kompanije koje je OECD usvojio i koje nastoji da promoviše podržavajući njihovo sprovođenje svuda u svetu.

Zemlje članice OECD

Australija, Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Island, Irska, Italija, Japan, Kanada, Koreja, Luksemburg, Madjarska, Meksiko, Nemačka, Norveška, Novi Zeland, Poljska, Portugalija, Republika Češka, Republika Slovačka, SAD, Španija, Švedska, Švajcarska, Turska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Šta je to TUAC /Savetodavni odbor sindikata pri OECD ?

Savetodavni odbor sindikata pri OECD (TUAC) je posrednik između sindikata zaposlenih i OECD. To je međunarodna sindikalna organizacija koja uživa status savetodavca pri OECD i njegovim brojnim odborima.

Poreklo TUAC datira iz 1948. godine kada je osnovan sindikalni savetodavni odbor u okviru Programa za rekonstrukciju Evrope – Maršalovog plana. Prilikom osnivanja OECD 1962. godine u svom sadašnjem obliku međuvladine organizacije za javne politike, TUAC je nastavio sa svojim aktivnostima predstavljanja sindikalnog sveta pri tom novom entitetu. TUAC okuplja 56 sindikalnih centrala članica iz trideset razvijenih zemalja OECD, koje predstavljaju oko 60 miliona radnika. Organizacije članice finansiraju funkcionisanje TUAC, usmeravaju njegovo delovanje i imenuju njegove predstavnike.

Šta je to BIAC / Savetodavni odbor za biznis i industriju pri OECD?

Osnovan 1962. godine, Savetodavni odbor za biznis i industriju pri OECD (BIAC) okuplja savetnike i advokate-savetnike iz poslovnih krugova zemalja članica OECD. BIAC učestvuje u Odboru za rad i istraživanja OECD. Daje preporuke od javnog značaja zasnovane na činjenicama i analizama.

Šta je to CI / Odbor za investicije pri OECD ?

Odbor za investicije pri OECD je organ OECD zadužen za nadgledanje funkcionisanja *Smernica* i za preduzimanje, prema potrebi, mera za njihovu veću efikasnost. Takodje može javno precizirati primenu *Smernica* u određenim specifičnim okolnostima. Kako se *Smernice* primenjuju na kompanije, Odbor za investicije pri OECD redovno konsultuje TUAC i BIAC zbog značaja doprinosa organizacija poslodavaca i sindikata sprovođenju *Smernica*.

Odnosi izmedju OECD, TUAC i BIAC

Odnosi izmedju OECD, s jedne strane, i BIAC i TUAC, s druge strane, olakšani su i obogaćeni fleksibilnošću procedura predviđenih za uspostavljanje kontakata. Neformalne veze, kao na primer Program radnika/poslodavaca OECD, dopunjene su formalnijim kontaktima kako na „političkom“ tako i na stručnom planu.

Druge konsultacije u vezi sa delovanjem javnih vlasti odvijaju se izmedju BIAC ili TUAC i predsednika ili podpredsednika odbora pri OECD. Takve konsultacije su od posebnog značaja kada se odvijaju sa nadležnim licima koja se sastaju na nivou ministara.

Uloga TUAC i BIAC se ne ograničava samo na to da se čuje glas njihovih opunomoćitelja. Oni takodje doprinose radu OECD. To što se BIAC i TUAC redovno služe tom mogućnošću svedoči o vrednosti koju pridaju konsultacijama. Kod oba tipa gorepomenih konsultacija, i BIAC i TUAC nastoje da iznesu tačku gledišta koju zastupaju njihove respektivne članice.

Šta su direktne strane investicije (DSI) ?

Prema OECD, direktne strane investicije (DSI) predstavljaju aktivnost kojom neki investitor rezident jedne zemlje ostvaruje trajni interes i značajan uticaj u upravljanju jednim entitetom koje je rezident neke druge zemlje. Ta operacija se može sastojati od osnivanja potpuno nove kompanije (osnivačka investicija) ili, češće, od promene statusa vlasništva već postojećih kompanija (putem fuzionisanja ili akvizicije). Kao DSI se takdje definišu i drugi tipovi finansijskih transakcija izmedju povezanih kompanija, npr. reinvesticija dobiti kompanije koja je ostvarila DSI, i drugi transferi kapitala. U ove poslednje spadaju i zajmovi koje majka kompanija odobrava svojoj filijali smeštenoj u inostranstvu. Za razliku od portfeljskih investicija, DSI podrazumevaju preuzimanje kontrole od strane inostrane firme. Za Medjunarodni monetarni fond (MMF), prag za vršenje kontrole je 10%.

Evolucija tokova DSI koja zavisi upravo od stabilnosti zemlje domaćina i perspektiva koje ta zemlja nudi u dogledno vreme, odslikava na neki način poverenje koje strani investitori imaju prema nekoj zemlji ili regionu. Tokovi DSI između Evropske unije, SAD i Japana (tok Sever-Sever) su najjačajniji, iako njihovi udeli u ukupnim svetskim tokovima sve više opadaju. Tako poslednjih godina primećujemo veliko povećanje tokova ka jugo-istočnoj Aziji, naročito u pravcu Kine. Kina sa svoje strane 25% svojih investicija namenjuje zemljama Juga, naročito radi obazbedjivanja svojih izvora snabdevanja naftom i ostalim sirovinama. Na zemlje u razvoju u 2005. godini otpada 13% fuzionisanja-akvizicija, što je dva puta više nego u 2004. godini. Uopšteno, afrički kontinent privlači malo DSI i pored toga što neke zemlje kao što su Južnoafrička Republika, Maroko, Tunis i Egipat predstavljaju izuzetke. Što se tiče ostalih afričkih zemalja, DSI su uglavnom skoncentrisane na ekstraktivnu industriju.

Šta je to multinacionalna kompanija ?

To je kompanija (ne mora obavezno biti industrijska) koja direktno obavlja svoju delatnost u više zemalja. Sastoji se od kompanije-majke, iz zemlje porekla, i od filijala u zemljama domaćinima. Za njih ne postoji pravna definicija u meri u kojoj ne postoji legalan status kompanije na globalnom nivou. Ne postoji minimalna veličina da bi se smatrala multinacionalnom kompanijom. Suština je da proces proizvodnje bude raspoređen na više nacionalnih prostora. To ipak ne znači da su te kompanije apatridi. Svaka od njih ima svoj istorijat, kulturu kompanije, obeleženu nacionalnim poreklom i, izuzev „evropskih kompanija“, svoje filijale koje poseduju nacionalnost zemlje u kojoj se nalaze.

Aneks III

ADRESA TUAC, MEDJUNARODNIH SINDIKATA I OECD

TUAC - Commission syndicale consultative auprès de l'OCDE / Savetodavni odbor sindikata pri OECD

15, rue Lapérouse
F-75016 Paris, France
Téléphone + 33 1 55 37 37 37
Téléfax + 33 1 47 54 98 28
<http://www.tuac.org/>

Confédération syndicale internationale (CSI) / Medjunarodna konfederacija sindikata

5, boulevard du Roi Albert II, bte 1
B-1210 Bruxelles, Belgique
Tel : +32 2 224 02 11
Fax : +32 2 201 58 15
<http://www.ituc-csi.org/?lang=fr>

Confédération européenne des Syndicats – CES / Evropska konfederacija sindikata

5, Boulevard du Roi Albert II
B-1210 Bruxelles, Belgique
Tel: +32 2 224 04 11
Fax : +32 2 224 04 54
www.etuc.org

Internationale de l'Éducation – IE / Internacionala obrazovanja

5, bd du Roi Albert II (8ème)
1210 Bruxelles, Belgique
Tél. : +32 2 224 06 11
Fax : +32 2 224 06 06
www.ei-ie.org

Fédération internationale des Syndicats de Travailleurs de la Chimie, de l'Énergie, des Mines et des Industries diverses – ICEM / Medjunarodna federacija sindikata radnika u hemijskoj industriji, energetici, rudarstvu i ostalim industrijama

109, avenue Émile de Béco
B-1050 Bruxelles, Belgique
Tél. : +32 2 626 20 20
Fax : +32 2 648 43 16
www.icem.org

Fédération internationale des Travailleurs du Bâtiment et du Bois – FITBB / Medjunarodna federacija radnika u gradjevinskom i drvnom sektoru

54, rte des Acacias
CH-1227 Carouge, Suisse

Tél. : +41 22 827 37 77
Fax : +41 22 827 37 70
www.ifbww.org

Fédération internationale des Journalistes – FIJ / Medjunarodna federacija novinara

IPC-Residence Palace
Rue de la Loi 155
B-1040 Bruxelles, Belgique
Tél. : +32 2 235 22 00
Fax : +32 2 235 22 19
www.ifj.org

Fédération internationale des Organisations de Travailleurs de la Métallurgie - FIOM) / Medjunarodna federacija organizacija radnika u metalurgiji

54 bis, route des Acacias
Case postale 1516
CH-1227 Genève, Suisse
Tél. : +41 22 308 50 50
Fax : +41 22 308 50 55
www.imfmetal.org

Fédération internationale des Travailleurs du Textile, de l'Habillement et du Cuir – IFBWW / Medjunarodna federacija radnika u industriji tekstila, konfekcije i kože

8, rue Joseph Stevens
B-1000 Bruxelles, Belgique
Tél. : +32 2 512 26 06 ou +32 2 512 28 33
Fax : +32 2 511 09 04
www.itqlwf.org

Fédération internationale des Ouvriers du Transport / Medjunarodna federacija transportnih radnika

ITF House
49-60 Borough Road
GB-London SE1 1DR, Royaume-Uni
Tél. : +44 20 7403 2733
Fax : +44 20 7357 7871
www.itf.org.uk

Union internationale des Travailleurs de de l'Agriculture, de l'Agrolimentaire et de l'Hôtellerie – UITA / Medjunarodna konfederacija radnika u poljoprivrednoj, prehrambenoj i hotelskoj industriji

8, Rampe du Pont-Rouge
CH-1213 Petit-Lancy, Suisse
Tél. : +41 22 793 22 33
Fax : +41 22 793 22 38
www.iuf.org

Internationale des Services publics – ISP / Internacionala javnih službi
45, avenue Voltaire

BP 9
F-01211 Ferney-Voltaire Cedex, France
Tél. : +33 4 50 40 64 64
Fax : +33 4 50 40 73 20
www.world-psi.org

Union Network International – UNI

Avenue Reverdil 8-10
CH-1260 Nyon, Suisse
Tél. : +41 22 365 21 00
Fax : +41 22 365 21 21
www.union-network.org

**Organisation de Coopération et de Développement Économiques – OCDE /
Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj**

2, rue André Pascal
F-75775 Paris Cedex 16, France
Tél. : +33 (0)1 45 24 82 00
Fax +33 1 45 24 85 00
<http://www.oecd.org>

Ako želite da nadjete adresu neke nacionalne centrale, pogledajte na Web site CSI www.ituc-cis.org
ili na CES etuc@etuc.org.

Aneks IV

SPISAK NACIONALNIH KANCELARIJA ZA KONTAKT (NKK)

(22. JANUAR 2007.)

Allemagne – Germany- Nemačka

Bundesministerium für Wirtschaft und Arbeit

- Auslandsinvestitionen VC3

Scharnhorststrasse 34-37

D-10115 Berlin

Tél. : (49-30) 2014 7577, 75 21

Fax : (49-30) 2014 5378

Email: buero-vc3@bmwi.bund.de

Web:

<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/Aussenwirtschaft/Aussenwirtschaftsfoerderung/instrumente-deraussenwirtschaftsfoerderung,did=20608.html>

Argentine – Argentina - Argentina

Ambassador Enrique J. de la Torre

National Direction of International Economic Negotiations

(DINEI)

Ministry of Foreign Affairs, International Trade and Worship

Esmeralda 1212, 9th floor

Buenos Aires

Tél. : (54-11) 4819 7020/8124/7210

Fax : (54-11) 4819 7566

Email: dlt@mrecic.gov.ar

abr@mrecic.gov.ar

Australie – Australia - Australija

The Executive Member

Foreign Investment Review Board

c/- The Treasury

Canberra ACT 2600

Tél. : (61-2) 6263 3763

Fax : (61-2) 6263 2940

Email: anpc@treasury.gov.au

Web: www.ausncp.gov.au

Autriche – Austria - Austrija

Director

Export and Investment Policy Division

Federal Ministry of Economic Affairs and Labour

Abteilung C2/5

Stubenring 1

1011 Vienna

Tél. : (43-1) 711 00 5180 or 5792

Fax : (43-1) 71100 15101

Email: POST@C25.bmwa.gv.at

Web: www.oecd-leitsaetze.at

Belgique – Belgium - Belgija

Service Public Fédéral Économie
P.M.E., Classes Moyennes & Énergie
Potentiel Économique
Rue du Progrès 50
B-1210 Bruxelles
Tél. : (32-2) 277 72 82
Fax : (32-2) 277 53 06
Email: colette.vanstraelen@mineco.fgov.be
Web: www.ocdeprincipesdirecteurs.fgov.bewww.oeso-richtlijnen.fgov.bewww.oecd-guidelines.fgov.be

Brésil – Brazil - Brazil

Mr. Pedro de Abreu e Lima Florêncio
Secretaria de Assuntos Internacionais
Ministério da Fazenda
Setor da Autarquias Sul, Quadra 03, Bloco “O”, Sala 1005
70079 – 900 Brasília – Distrito Federal
Tél. : (+5561) 3412 4013
Fax : (+5561) 3412 4057
Email: pcn.ocde@fazenda.gov.br
Web: www.fazenda.gov.br/multinacionaispcn

Canada - Kanada

Canada's National Contact Point
Room S5-192
International Trade Canada
111 Sussex Drive
Ottawa, Ontario K1A 0G2
Tél. : (1-613) 944-0763
Fax : (1-613) 944 0679
Email: ncp.pcn@international.gc.ca
Web: www.ncp-pcn.gc.ca

Chili – Chile - Čile

Chef du Département OECD/DIRECON
Dirección de Relaciones Económicas Internacionales
Ministerio de Relaciones Exteriores de Chile
Teatinos 180, Piso 11
Santiago
Tél. : 56 2 565 93 25
Fax : 56 2 696 06 39
Email: clrojas@direcon.cl
Web : <http://www.direcon.cl/index.php?accion=oecd>

Corée – Korea - Koreja

Director for Foreign Investment Policy Division
Ministry of Commerce, Industry and Energy
1 Chungang-dong
Gwacheon-si

Kyonggi-do
Tél. : 82-2-2110-5356
Fax : 82-2-503-9655
Email: fdikorea@mocie.go.kr
Web: www.mocie.go.kr

Danemark – Denmark - Danska
Deputy Permanent Secretary of State
Labour Law and International Relations Centre
Ministry of Employment
Ved Stranden 8
DK-1061 Copenhagen K
Tél. : (45) 33 92 99 59
Fax : (45) 33 12 13 78
Email: eed@bm.dk
Web: www.bm.dk/kontaktpunkt

Espagne – Spain - Španija
National Contact Point
General Secretary for International Trade
Ministry of Industry, Tourism and Trade
Paseo de la Castellana nº 162
28046 Madrid
Tél. : (34-91) 349 38 60
Fax : (34-91) 457 2863
Email: pnacional.sccc@mcx.es
Web: www.mcx.es/sgcomex/home1fra.htm et
www.mcx.es/polco/InversionesExteriores/acuerdosinternacionales/puntonacionaldecontacto.htm

Estonie – Estonia - Estonija
National Contact Point of the OECD Declaration on International Investment and
Multinational Enterprises
Foreign Trade Policy Division, Trade Department
Ministry of Economic Affairs and Communication
Harju 11
15072 Tallinn
Tél. : 372-625 6399
Fax : 372-631 3660
Email: hellehelena.puusepp@mkm.ee
Web: www.mkm.ee

États-Unis - United States - SAD
Director
Office of Investment Affairs
Bureau of Economic and Business Affairs
Department of State
2201 C St. NW
Washington, DC 20520
Tél. : (1-202) 736 4274
Fax : (1-202) 647 0320

Email: usncp@state.gov

Web: www.state.gov/www/issues/economic/ifd_oia.html & www.state.gov/e/eb/oecd/

Finlande – Finland - Finska

Secretary General, Chief Counsellor

Advisory Committee on International Investment and Multinational Enterprises of Finland (MONIKA)

Ministry of Trade and Industry

PO Box 32

FIN- 00023 Valtioneuvosto

Helsinki

Tél. : +358-9- 1606 4689

Email: jorma.immonen@ktm.fi

Web: www.ktm.fi/monika

France - Francuska

Mr Ramon Fernandez

Sous-Directeur "Affaires multilatérales et développement"

Direction Générale du Trésor et de la Politique Economique

139, rue de Bercy

75572 Paris cedex 12

Tél. : (33) 01 44 87 73 60

Fax : (33) 01 44 87 74 59

Email: ramon.fernandez@dgtpe.fr & anne.muxart@dgtpe.fr

Web: www.minefi.gouv.fr/directions_services/dgtpe/pcn/pcn.php

Grèce – Greece - Grčka

Unit for International Investments

Directorate for International Economic Developments and Co-operation

General Directorate for International Economic Policy

Ministry of Economy and Finance

Ermou & Cornarou 1

GR-105 63 Athens

Tél. : (30210) 328 62 31 & (30210) 328 62 49

Fax : (30210) 328 6404

Email: evgenia.konto@m nec.gr & g.horemi@m nec.gr

Web: www.elke.gr

Hongrie – Hungary - Madjarska

Department of Economic Development Programmes

Ministry of Economy and Transport

V., Honvéd utca 13-15

H-1055 Budapest

Tél. : (36-1) 374-2877

Fax : (36-1) 332-6154

Email: tejnora.tibor@gkm.gov.hu

Web: www.gkm.gov.hu/feladataink/kulgazd/oecd/kapcsolattarto.html

Irlande – Ireland - Irska

National Contact Point for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises

Bilateral Trade Promotion Unit

Department of Enterprise, Trade and Employment
Kildare Street
Dublin 2
Tél. : (353-1) 631 2605
Fax : (353-1) 631 2560
Email: Pat_Hayden@entemp.ie
Web: www.entemp.ie

Islande – Iceland - Island

National Contact Point for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises
Ministries of Industry and Commerce
Arnarhvoli
150 Reykjavik
Tél. : (+ 354) 545 8500
Fax : (+ 354) 562 1289
Email: postur@ivr.stjr.is
Web: www.vidskiptaraduneyti.is

Israël – Israel - Izrael

Mr. Joseph Akerman
Israel's National Contact Point
Ministry of Industry, Trade and Labour
5 Bank Israel Street
Jerusalem
Tél. : (972-2) 666 2687
Fax : (972-2) 666 2941
Email: Joseph.Akerman@moital.gov.il
Web: www.ncp-israel.gov.il

Italie – Italy - Italiya

Mrs. Loredana Gulino
Italian National Contact Point
General Directorate for Productive Development and Competitiveness
Ministry of Economic Development
Via Molise 2
I-00187 Rome
Tél. : (39-6) 47052988/47052475
Fax : (39-6) 47052475
Email: pcn1@attivaproduttive.gov.it & pcn2@attivaproduttive.gov.it
Web: www.pcnitalia.it

Japon – Japan - Japan

Director
OECD Division
Economic Affairs Bureau
Ministry of Foreign Affairs
2-2-1 Kasumigaseki
Chiyoda-ku
Tokyo
Tél. : (81-3) 5501 8348
Fax : (81-3) 5501 8347

Web: www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/oced/

Director
International Affairs Division
Ministry of Health, Labour and Welfare
1-2-2 Kasumigaseki
Chiyoda-ku
Tokyo
Tél. : (81-3)-3595-2403
Fax : (81-3)- 3501-2532
Web: www.mhlw.go.jp

Director
Trade and Investment Facilitation Division
Ministry of Economy, Trade and Industry
1-3-1 Kasumigaseki
Chiyoda-ku
Tokyo
Tél. : 81-3)-3501-6623
Fax : (81-3)-3501-3638
Web: [www.meti.go.jp/policy/trade_policy/oced/html/Comité de l'investissement de l'OCDE.html](http://www.meti.go.jp/policy/trade_policy/oced/html/Comité_de_l'investissement_de_l'OCDE.html)

Lettonie – Latvia - Letonija

Director
Economic Relations Department
Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Latvia
36 Brivibas Bulvaris
Riga LV - 1395
Tél. : + 371 7016258
Fax : + 371 7321588
E-mail: lvncp@mfa.gov.lv
Web: <http://www.mfa.gov.lv>

Lituanie – Lithuania - Litvanija

Company Law Division
Company Law and Privatization Department
Ministry of Economy of the Republic of Lithuania
Gedimino ave. 38/2
LT-01104 Vilnius
Tél. : 370 5 262 0582
Fax : 370 5 263 3974
E-mail: m.rucinskaite@ukmin.lt
Web: <http://www.ukmin.lt>

Luxembourg - Luksemburg

Secrétaire du Point de Contact national
Ministère de l'Économie
Secrétariat du Comité de Conjoncture
L-2914 Luxembourg
Tél. : (352) 478 - 41 73

Fax : (352) 46 04 48

E-mail : marc.hostert@eco.etat.lu ou anne-catherine.lammar@eco.etat.lu

Mexique – Mexico - Meksiko

Secretaría de Economía

Attn: Kenneth Smith

Alfonso Reyes # 30, Piso 18

Col. Condesa C.P. 06140

Mexico, D.F

Tél. : (52-5) 5729-9146

Fax : (52-5) 5729-9352

Email: pcn-ocde@economia.gob.mx

Web: ksmith@economia.gob.mx & www.economia-snci.gob.mx/

Norvège – Norway - Norveška

Ministry of Foreign Affairs

The Promotion and Protocol Department

Section for Trade and Industry

PO Box 8114

N-0032 Oslo

Tél. : (47) 2224 3456

Fax : (47) 2224 2782

Email: e-nok@mfa.no

Web: <http://odin.dep.no/ud/norsk/handelspolitikk/032061-990006/index-dok000-b-n-a.html>

Nouvelle Zélande - New Zealand – Novi Zeland

International Technical and Regulatory Co-ordination Team

Regulatory and Competition Policy Branch

Ministry of Economic Development

PO Box 1473

Wellington

Tél. : (64-4) 462 4287

Fax : (64-4) 499 8508

Email: oezd-ncp@med.govt.nz

Web: <http://oezd-multinat.med.govt.nz>

Pays-Bas – Netherlands - Holandija

Trade Policy Department

Ministry of Economic Affairs

P.O. Box 20102

NL-2500 EC The Hague

Tél. : 31-70-3796485

Fax : 31-70-3797221

Email: ncp@minez.nl

Web: www.oesorichtlijnen.nl

Pologne – Poland - Poljska

Polish Information and Foreign Investment Agency (PAIILZ)

Ul. Bagatela 12

00-585 Warsaw

Tél. : (48-22) 870 35 41
Fax : (48-22) 810 98 23
Email: Katarzyna.Rosinska@paiz.gov.pl & post@paiz.gov.pl
Web: www.paiz.gov.pl

Portugal - Portugalija

ICEP Portugal
Avenida 5 de Outubro, 101
1050-051 Lisbon
Tél. : (351) 217 909 500
Fax : (351) 217 909 593
Email: icep@icep.pt & paula.rodriques@icep.pt
Web: www.icep.pt/empresas/dirempmulti.asp

République slovaque - Slovak Republic – Republika Slovačka

National Contact Point of the Slovak Republic - NKM SR
Odbor podnikateľského prostredia
Ministry of Economy
MH SR, Mierova 19
827 15 Bratislava
Tél. : 421-2-48541610
Fax : 421-2-48543613
Email: aradyova@economy.gov.sk
Web: www.economy.gov.sk

République Tchèque - Czech Republic – Češka Republika

Director
EU and International Relations Department
Ministry of Finance
Letenská 15
118 10 Prague 1
Tél. : (420-2) 5704 2279
Fax : (420-2) 5704 2281
Email: jana.hendrichova@mfcz.cz
Web: www.mfcz.cz

Roumanie – Romania - Rumunija

Romanian Agency for Foreign Investments
22 Primaverii Blvd, district 1
Bucharest
Tél. : 40 (021) 233 91 62
Fax : (40 (021) 233 91 04
Email: pnc@arisinvest.ro
Web: www.arisinvest.ro/arisinvest/SiteWriter?sectiune=PNC

Royaume-Uni - United Kingdom – Ujedinjeno Kraljevstvo

UK National Contact Point
Department of Trade and Industry
Bay 4141
1 Victoria Street
London SW1H 0ET

Tél. : (44-20) 7215 5057

Fax : (44-20) 7215 2234

Email: uk.ncp@dti.gsi.gov.uk

Web:

www.dti.gov.uk/europeandtrade/tradepolicy/occd-multinatguidelines/page10203.html

[www.dti.gov.uk/europeandtrade/tradepolicy/occd-](http://www.dti.gov.uk/europeandtrade/tradepolicy/occd-multinatguidelines/page10203.html)

Slovenie – Slovenia - Slovenija

Ministry of the Economy

Foreign Economic Relations Division

Economic Multilateral Sector

Kotnikova 5

1000 Ljubljana

Tél. : 00 386 2 2341035

Fax : 00 386 2 2341050

Email: slonkt.mg@gov.si

Web: www.mg-rs.si

Suède – Sweden - Švedska

Department for International Trade Policy

Ministry of Foreign Affairs

103 33 Stockholm

Tél. : (46-8) 405 1000

Fax : (46-8) 723 1176

Email: lennart.killanderlarsson@foreign.ministry.se

Web: www.ud.se

Suisse – Switzerland - Švajcarska

Point de contact national

Secteur Investissements internationaux et entreprises multinationales

Secrétariat d'État à l'économie - seco

Effingerstrasse 1

CH-3003 Berne

Tél. : (41-31) 324 08 54

Fax : (41-31) 325 73 76

Email: WHIN@seco.admin.ch

Web: www.seco.admin.ch

Turquie – Turkey - Turska

Deputy Director General Undersecretariat of Treasury

General Directorate of Foreign Investment

Inönü Bulvarı

06510 Emek-Ankara

Tél. : 90-312-2046619

Fax : 90-312-2125879

Email: zergul.ozbilgic@hazine.gov.tr & ozlem.nudrali@hazine.gov.tr

Web: www.hazine.gov.tr

Commission européenne – European Commission* - Evropska komisija

Adeline Hinderer

Directorate General for Trade

Rue de la Loi 200

B-1049 Brussels

Tél. : 32-2 296 63 63

Fax : 32-2 299 24 35

Email: adeline.hinderer@ec.europa.eu

Web: http://ec.europa.eu/trade/issues/global/csr/index_en.htm

* * * * *